Melonnan perusteet

Kajakki ja avokanootti

Bear & Water®

Melomaan!

Tuskin löytyy parempaa tapaa tutustua kauniisiin ja monipuolisiin vesistöihimme kuin melonta. Kajakki sopii kulkuvälineeksi yhtä hyvin kapeille jokireiteille kuin aavoille ulapoille. Se lienee luontoystävällisin tapa liikkua vesillä, sillä meloja ei jätä jälkeensä kuin veteen piirretyn viivan. Melonnan aloittamiseksi et tarvitse erityiskykyjä tai taitoja, vain annoksen reipasta seikkailumieltä. Kuntoilumuotona melonta on erittäin tehokasta, sillä sen vaikutukset tuntuvat aina päästä varpaisiin. Se sopii niin nuorille kuin vanhemmille, yksin tai yhdessä perheen tai ystävien kanssa harrastettavaksi. Monikaan harrastus ei tarjoa vastaavaa tapaa rentoutua, stressiä kun ei kertakaikkiaan saa mahtumaan kajakkiin mukaan, puhumattakaan avokanoottiin.

Tämä opas on tarkoitettu kajakkimelontakoulun oheismateriaaliksi sekä helpottamaan ”itseopiskelijan” alkutaivalta uuden harrastuksen parissa. Opaskirjat eivät korvaa melontakoulun käytännön opetusta, mutta ovat varmasti hyödyksi, kun mieleen juolahtaa kysymyksiä, joihin ei tunnu löytyvän vastauksia. Mukavia lukuhetkiä sekä elämyksellisiä melontaretkiä sinulle toivottavat tekijät.

Sisällysluettelo

Kajakit

Kajakkimallit	3
Kajakin valinta	5
Valmistusmateriaalit	6
Kajakkien yleisistä ominaisuuksista	6
Kajakin osat	8
Melojan varusteet	9
Liikkeelle lähtö	12
Melontatekniikka	15
Turvallisuus	19
Retkeily	24
Vesillä liikkuminen	26
Suunnistus	27
Kajakin kuljetus, säilytys ja huolto	29
Melontakoulu	31

Avokanootit

Kanoottimallit	32
Valmistusmateriaalit	33
Kanoottien yleisistä ominaisuuksista	33
Kanootin osat	36
Melojan varusteet	36
Kanootin käsittely maissa	38
Liikkeelle lähtö	39
Melontatekniikka	40
Turvallisuus	43
Retkeily	45
Kanootin kuljetus, säilytys ja huolto	45
Yleistä retkeilyvarusteista	46
Kirjallisuutta	48
Melontakurssitodistus	51

© Bear & Water 1999, 2000, 2002, 2004, 2006, 2009, 2012 Seitsemäs painos 6/2012
Lähdeaineisto: Confluence Watersportsin kanoottien Owner’s Manualit, Gary & Joanie McGuffin: Paddle Your Own Canoe, Paddle Your Own Kayak, Markku Soikkeli: Retkimelonta, Finnboat ry: Veneilyn aapinen
Teksti: B & W työryhmä, ohjaajana Björn Lehtinen
Kuvat: M. Kuvaja/T. Kuronen, V-M Lehtonen, E. Lampén, V-P R., valmistajat
Taitto: Ville-Pekka Reponen **ISBN** 978-951-98472-5-2

Kajakkimallit

Peruskajakit

Yksikköjä tai kaksikkoja. Yleisesti lyhyempiä ja hieman leveämpiä kuin retki- ja merikajakit. Mittojensa vuoksi ne ovat aavistuksen verran hitaampia ja tukevampia, joten ne soveltuvat mainiosti aloittelevalle melojalle päiväretkeilykäyttöön. Joissain malleissa varusteluun kuuluvat myös välilaipioin erotetut pienehköt pakkaustilat. Runkomuotoilunsa ansiosta ne ovat erittäin suuntavakaita ja antavat melojalle varmuutta kajakin käsittelyssä. Yleisin valmistusmateriaali on **polyeteeni**.

Oasis

Retkikajakit

Yksikköjä tai kaksikkoja. Kaikkein kattavin ryhmä, josta löytyy malleja niin joki-, järvi- kuin merimelontaan/retkeilyyn. Kajakkien varustelu on huomattavasti monipuolisempaa kuin peruskajakkien, sillä varusteluun kuuluu kansiköydet, laajat välilaipioin eristetyt pakkaustilat, erinäisiä kansikiinnityksiä sekä mallista riippuen joko nostoevä, peräsin tai valmius peräsimen asennukseen. Lisäksi retkikajakki on peruskajakkia huomattavasti kookkaampi ja täten myös hivenen verran vaativampi käsittelyominaisuuksiltaan. Yleisin valmistusmateriaali on polyeteeni.

Tempest 165

Merikajakit

Yksikköjä tai kaksikkoja. Suunniteltu melontaan isommilla vesillä. Kajakkimalleista pisin ja kapein sekä varustelultaan kaikkein kattavin. Pohjan muotoilu on yleensä V:n tai U:n mallinen, joka helpottaa melomista aallokossa. Malli sopii parhaiten edistyneemmille melojille. Yleisimmät valmistusmateriaalit ovat polyeteeni, **lasikuitu**, **diolen** sekä muut erikoiskuidut, kuten **hiilikuitu** sekä **kevlar**.

Nordkapp PE

Monitoimikajakit

Yksikköjä tai kaksikkoja. Suunniteltu lähinnä päiväretkikäyttöön. Istuinaukot tavallisia kajakkeja isompia, kaksikoissakin vain yksi yhteinen istuinaukko. Lyhyinä ja tavallista leveämpinä poikkeuksellisen tukevia, jolloin ne soveltuvat myös vesillä harrastamiseen esim. kalastettaessa, metsästettäessä tai valokuvattaessa vesillä. Kaksikoissa yleensä soolomelonta mahdollisuus siirrettävän etuistuimen ansiosta. Yleisin valmistusmateriaali on **polyeteeni**.

Pungo 100

Pamlico 145T

Kuntokajakit

Ominaisuuksiltaan nopeita, kevyitä, kapeita sekä varsin kiikkeriä. Pääasiallisesti suunniteltu kuntomelontaan suojaisemmilla vesillä. Yleisimmät valmistusmateriaalit ovat **lasikuitu**, **diolen** sekä muut erikoiskuidut, kuten **hiilikuitu** sekä **kevlar**.

Rapier 20

Kaksikot

Ovat yksikköä tukevampia ja kaksin melottaessa nopeampia, kevyemmin melottavia kuin yksiköt. Kaksikko on hyvä valinta kun toinen meloja on kokemattomampi. Kaksikko on usein perheen ensimmäinen yhteinen kajakki. Lapsiperheessä lapsen on turvallisinta istua etuaukossa. Kaksikko on yksin melottaessa hiukan kömpelö, mutta noin 10–20 kg keulapaino (esim. vesikanisteri) tasoittaa kulkua.

Poseidon

Päälläistuttavat kajakit (Sit-On-Top)

Yksikköjä tai kaksikkoja. Lähinnä virkistys- ja harrastekäyttöön suunniteltuja avoimia kajakkeja. Hyvin tukevia, jolloin myös vesillä harrastaminen on mahdollista. Kaksikkomallit ovat myös yleensä yksinmelottavissa. Yleisin valmistusmateriaali on **polyeteeni**.

Tarpon 140

Koottavat ja ilmatäytteiset kajakit

Markkinoilta löytyy eri materiaaleista valmistettuja koottavia kajakkeja. Yleensä runko on joko puuta tai alumiinia ja päällinen kumia, valmistajina esim. kanadalainen Feathercraft. Kajakit ovat varsin hintavia, mutta kevyitä ja helposti mukana kulkevia, joten niitä voi kuljettaa esim. lentokoneessa. Ilmatäytteisiä eri kumimateriaaleista valmistettuja kajakkeja tekee mm. Gumotex. Kajakit ovat koottavia edullisempia, joskaan eivät aivan yhtä ”suorituskykyisiä”, mutta varsin riittäviä lyhempään retkeilyyn. Myös näiden ideana on helppo kuljetettavuus ja keveys.

Greenlander

Odyssey 305

Muut

Kajakkeja valmistetaan myös erilaisiin kilpailu- ja harrastuslajeihin, kuten ratamelontaan, kanoottipooloon, slalomiin, freestyle-koskimelontaan sekä surffaukseen.

Kajakin valinta

Mikä siis olisi sopivin kajakki? Teoriassa voidaan sanoa ettei käyttötarkoitukseensa nähden täysin sopimatonta kajakkia ole olemassakaan. Toiset vain soveltuvat tietynlaiseen käyttöön toisia paremmin. Siksi onkin tärkeää, että mietit minkälaisilla vesillä liikut ja minkälaisiksi melontaretkesi muodostuvat (päivä- vai pidempiä retkiä). Yksinkertaisilla peruskajakeilla pääset varmasti helpoiten harrastuksen alkuun, mutta innostuksen ja taitojen karttuessa niistä kuitenkin ”kasvaa ulos” ts. niiden ominaisuudet loppuvat. Vastaavasti retkikajakin kanssa harrastuksen alkutaival voi olla hankalampaa, mutta innostuksen lisääntyessäkään ei kajakin vaihtoa tarvitse miettiä. Seuraan liittyessäsi pääset kokeilemaan useamman mallisia kajakkeja, jolloin oman näköinen kajakki löytyy varmimmin.

Kajakkia valitessasi kysele neuvoja kokeneemmilta, suorita koemelonta ja jos mahdollista vuokraa se muutamaksi tunniksi. Näin saat parhaan mahdollisen kuvan siitä, miten kyseinen kajakki vastaa omia tarpeitasi.

Valmistusmateriaalit

Polyeteeni

Nykyään kajakit valmistetaan lähes pääsääntöisesti polyeteenimuovista, koska se soveltuu mainiosti suurten sarjojen valmistukseen. Runkomateriaalina se on erittäin kestävää ja käyttäjäystävällistä. Polyeteenikajakki kestää kovaa kulutusta eikä vaadi sen kummempaa huoltoa kuin satunnaista pesua ja vahausta.

Lasikuitu

Käsityönä rakennettujen kajakkien raakaaine. Lasikuitu on helposti muokattavaa ja korjattavaa materiaalia, joka sopeutuu parhaiten meri- ja järvikäyttöön tarkoitettuihin kajakkeihin. Materiaalina se on muovia alttiimpi kolhuille ja naarmuille, joten se vaatii käyttäjältään enemmän huolellisuutta kajakin käsittelyssä. Lasikuitukajakeissa hintaan vaikuttaa mattojen ja polyesterihartsien laatu ja määrä, sekä työn laatu.

Erikoiskuidut

Melontalajien laajan kirjon vuoksi myös valmistusmateriaalien runsaus on varsin vaihtelevaa. Materiaalin valintaan vaikuttaa se, tavoitellaanko parempaa rungon kestävyyttä, keveyttä, joustavuutta vai kenties kaikkien tekijöiden yhdistämistä parhaimman lopputuloksen saavuttamiseksi. Laadukkaimpien merikajakkien pohja on valmistettu diolenista, joka on lasikuitua kestävämpää ja joustavampaa. Kilpailulajeihin rakennetuissa kajakeissa käytetään useammin kevlaria sekä hiilikuitua, jotka ovat materiaaleina keveitä, kestäviä ja erittäin kalliita.

Muut materiaalit

Muita materiaaleja, kuten Royalexia ja alumiinia, ei yleensä käytetä kajakkeihin. Harvinaisempia rakennusmateriaaleja ovat puu tai viilu, joita käytetään lähinnä itsetehdyissä kajakeissa.

Kajakkien yleisistä ominaisuuksista

Pituus

Kajakin pituudella on erittäin suuri vaikutus suuntavakauteen, ketteryyteen ja tukevuuteen. Pidemmällä kajakilla on omat etunsa verrattuna lyhyempiin malleihin. Useimmiten ne ovat helpommin melottavia ja pakkaustiloiltaan suurempia, kuitenkaan menettämättä suorituskykyään edes täydessä lastissa. Ne ovat myös suuntavakaampia, nopeampia sekä liukuvat pidemmälle jokaisella vedolla säästäen melojan voimia. Lyhyemmät kajakit ovat puolestaan kevyempiä, helpompia kuljettaa, edullisempia ja mikä tärkeintä ne ovat erittäin ketteriä.
alle 3,5 m: hitaahko, parhaimmillaan päiväkäytössä, ei matkamelontaan.
noin 4 m: hyvä perusmelontaan, päiväretkeilyyn ja satunnaisille viikonloppuretkille.
noin 5 m: retkikajakkina tyydyttävä, pidemmillä retkillä yli viisimetriset ovat suosituimpia.

Leveys

Kajakin ja etenkin vesilinjan leveys vaikuttavat pääasiallisesti kajakin tukevuuteen. Täten leveämpi kajakki soveltuu parhaiten aloittelijoille. Peruskajakki 62–65 cm, retkikajakki 55–60 cm ja meri 53–58 cm. Kaksikot 65–75 cm.

Banaanipohja (Pintail)

Suora pohja (Rapier)

Kölilinjan kaarevuus

Kaarevuudella tarkoitetaan kajakin pohjan muotoa pituussuuntaisena, keulasta perään, kun kajakkia katsotaan sivulta (englanniksi rocker), ”banaanimaisuus”. Perussääntönä voi pitää, että mitä kaarevampi pohja, sitä ketterämpi kajakki. Kaarevuus siis heikentää kajakin suuntavakautta. Pohjan kaarevuutta hyödynnetään yleisesti kajakeissa, jotka on tarkoitettu virtaaviin vesiin ja erityisesti koskiin. Vastaavasti kilpa- ja ratakajakit ovat kölilinjaltaan lähes suoria.

Pohjan muoto

Yleisimmät pohjaprofiilit ovat tasaisia, loivasti kaarevia eli U:n muotoisia tai V:n muotoisia. Pohjan muoto määrittelee kajakin ensi- ja toissijaista tukevuutta. Ensisijaisella tukevuudella tarkoitetaan kajakin kiikkeryyttä ja toissijaisella kajakin tukevuutta yllättävissä kallistuksissa.

Tasapohjaisella kajakilla on hyvä ensisijainen tukevuus, mutta huono toissijainen tukevuus. Se onkin tarkoitettu pääasiassa sileille vesille. Perus- ja monitoimikajakeissa on usein tasainen pohja.

V-pohjaisen kajakin ensisijainen tukevuus saattaa olla huonompi (ns. alkukiikkerä eli kajakki tuntuu huteralta), mutta toissijainen tukevuus on taas parempi. Tämä tekee kajakille parempia aallokko-ominaisuuksia. V-pohja on yleinen merikajakeissa.

Loivasti kaarevassa pohjassa on pyritty yhdistämään kahden edellä mainitun pohjamallin parhaita puolia. U-pohja on yleinen retki- ja merikajakeissa.

Kajakin osat

Peräsin

Erittäin hyödyllinen apuväline lisäohjaukseen. Isoimmissa kajakkimalleissa (kuten merikaksikoissa) peräsin on välttämätön kajakin ohjauksessa. Peräsimellä ohjailu tehdään jaloilla, jotta kädet pysyvät vapaana itse melontaan. Ohjausjärjestelmiä löytyy monenlaisia valmistajasta riippuen, mutta perustoiminta on kaikissa malleissa sama. Erittäin kovassa aallokossa peräsin menettää ohjausluotettavuutensa, sillä aallonharjalla oltaessa peräsin ei ole vedessä. Tämän vuoksi on suotavaa, että meloja osaa käsitellä kajakkia myös ilman peräsintä.

Nostoevä

Piilossa kotelossaan kajakin takasäiliössä, josta se voidaan tarvittaessa laskea veteen, yleensä istuinaukon sivussa olevalla naru- tai liukumekanismilla. Nostoevää hyödynnetään yleensä sivutuulen ollessa kova, jotta kajakki säilyttäisi suuntavakautensa ja melominen olisi tehokkaampaa.

Kiintoevä

Lisäevä, joka voidaan pysyvästi kiinnittää kajakin pohjaan antamaan enemmän suuntavakautta. Joissain kajakeissa voi olla kiinteä evä eli ns. kölin jatke.

Melojan varusteet

Yksinkertaisimmat perusvarustukset, joilla pääsee alkuun ovat mela, aukkopeite ja pelastus- tai kelluntaliivi. Välttämättä tämän enempää ei kannata ensialkuun hankkiakaan. Kokemus ja käytäntö kertovat jatkossa mitä melontavarusteita tulisi hankkia, jotta harrastuksen turvallisuus sekä mukavuus olisivat taattuja.

Mela

Kajakkimelat ovat kaksilapaisia ja pituudeltaan n. 200–240 cm, riippuen käyttäjästä sekä käyttötarkoituksesta. Lapojen välinen kulma voi olla 0°–90°, yleisimpien ollessa 60° ja 80°. Lisäksi mela voi olla sekä vasen- tai oikeataitteinen. Tosin vasenkätisenkin kannattaa totutella oikeataitteiseen melaan, sillä ”vasurimelojen” tarjonta on huomattavan vähäistä. Mela voi olla suora- tai mutkavartinen.

Varren valmistusmateriaaleja on useita, joista yleisimmät ovat puu, alumiini tai lasikuitu. Erikoisvarret valmistetaan vahvemmista ja kevyemmistä erikoiskuiduista. Lapojen valmistuksessa käytettävien materiaalien kirjo on myös varsin laaja. Yleisimmät ovat puu tai erilaiset muovisekoitteet.

Lapoja valmistetaan myös lasikuidusta, alumiinista sekä erittäin kevyistä erikoiskuiduista. Hyvänä yleismelana voi pitää 215–220 cm:ä pitkää oikeataitteista melaa. Nykyään ovat yleistyneet lukitusmekanismilla varustetut kaksiosaiset melat, joiden lapakulmaa ja pituutta voi säätää portaattomasti.

Featherlok-lukitusmekanismi

Aukkopeite

Aukkopeitteen tarkoitus on pitää vesi poissa kajakista. Aukkopeitteen valinnassa tärkein kriteeri on se, että se istuu kajakkiin napakasti jotta melojan syliin ei pääse muodostumaan lammikkoa. Peitteen etuosassa tulee olla remmi tai lenkki eli ns. kauhukahva, josta vetämällä peite saadaan helposti avattua. Yleisin valmistusmateriaali on PVC-pinnoitettu nylonkangas, jonka saumaompeleet on teipattu vesitiiviyden varmistamiseksi.

Yhdistelmäpeite on hivenen kalliimpi ja huomattavasti laadukkaampi peite vaativiin olosuhteisiin. Se valmistetaan yhdistämällä neopreenia ja nylonia. Polyeteenikajakeissa kannattaa karhentaa istuinaukon reunus, jotta peite pysyy paikoillaan. Lasikuitukajakeissa aukon reuna tulisi pyöristää, jotta se ei riko peitteen reunoja. Pyyhkäisyn hiomapaperilla pitäisi hoitaa asia kuntoon. Tyynelle sekä aurinkoiselle kelille löytyy myös ilmavampi vaihtoehto **puolipeite**, joka nimensä mukaisesti peittää ainoastaan istuinaukon etuosan.

Liivit

Liivien valinta on vähintään yhtä tärkeää kuin itse kajakin. Hyvät melontaliivit istuvat napakasti käyttäjänsä yllä ja sallivat melontaliikkeen hiertämättä mistään kohdasta. Liian väljät liivit vaikeuttavat uimista pelastautuessa sekä saattavat olla vaaraksi, jos ne hätätilanteessa nousevat pois käyttäjänsä päältä, lapsille on haararemmi paikallaan. CE-hyväksytty kelluntaliivi (väh. 50N nosteella) kelluttaa aikuisen.

Vaatetus

Vaatetuksella on yllättävän suuri merkitys, niin melonnan mukavuudelle kuin turvallisuudelle. Etenkin kylmien vesien aikana pukeutumiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Alkukeväästä sekä loppusyksystä kuivapuku on varteenotettava valinta. Muina vaatetusvaihtoehtoina löytyy monenlaisia melonta-anorakkeja,

housuja, haalareita sekä neopreeniasusteita. Lähes vesitiiviit sekä hengittävät anorakki-housuyhdistelmät (ns. kevyet kuivapuvut) ovat erittäin suosittuja monipuolisuutensa vuoksi. Ei pidä myöskään unohtaa pään, käsien ja jalkojen suojausta kylmää vastaan. Neopreenista valmistetut huput, käsineet ja sukat suojaavat käyttäjäänsä tehokkaasti.

Muuta

Perusvarustukseen kannattaa vielä lisätä kajakin tyhjennysväline, joka voi yksinkertaisimmillaan olla mehukanisterista leikattu äyskäri. Käytön jälkeen on hyvä pyyhkiä kajakki sisältä sekä päältä imukykyisellä rätillä tai pesusienellä, jollaista on aina hyvä säilyttää kajakissa.
Pidemmälle retkelle lähdettäessä myös seuraavat varusteet tulee huomioida: mm. kompassi, gps, radio, kännykkä tai vhf-puhelin, tyhjennysväline kuten pumppu, hätäraketit, heitto-/ hinausköysi, varamela, melakelluke. Näitäkään varusteita ei etenkään ryhmässä melovien tarvitse kaikkien kuljettaa, vaan on järkevää sopia kuka kuljettaa mitäkin. Hyvän henkilökohtaisen perusturvavarustepaketin saat tyhjennysvälineestä (pumppu tai äyskäri), melakellukkeesta, pillistä, vesitiiviistä puhelinpussista ja vesitiiviiseen pussiin pakatuista vaihtovaatteista. Tällaista peruspakettia kannattaa kuljettaa mukana lyhyilläkin melontalenkeillä. **Katso myös sivut 23 ja 24.**

Liikkeelle lähtö

Valmistautuminen

Liikkeelle lähtö aloitetaan varusteiden oikeaoppisella pukemisella. Pukemisjärjestys riippuu melontaliivien mallista. Jos liiveissä on ns. haararemmi aloitetaan niiden pukemisella ja aukkopeite vedetään (kahva eteenpäin ja logo ylöspäin) liivien päälle ja mahdollisimman ylös kainaloihin. Jos liiveissä ei ole haararemmiä, puetaan ensin aukkopeite ja vasta sitten liivit. Aukkopeite kannattaa kääriä ylös jotta se ei jää melojan alle kajakkiin istuttaessa.

Jalkatukien säätö

Peruskajakeissa on usein neljän pisteen kiinteät jalkatuet, joihin jalat asetetaan mukavan ryhdikkäästi istuen.
Mikäli jalkatukia on säädettävä ja istut kajakkiin kuivalla maalla, varmista, että alusta on sileä ja pehmeä.
Perinteisiä jalkatukia säädetään vapauttamalla klipsi tuen takaa ja liu'uttamalla tukea kiskoa pitkin.
Slidelock-jalkatuissa on tikku, jota nostamalla tuki vapautuu ja jota voi säätää näppärästi tikkua liikuttamalla kajakissa istuen. Tuki lukittuu laskemalla tikku alas.

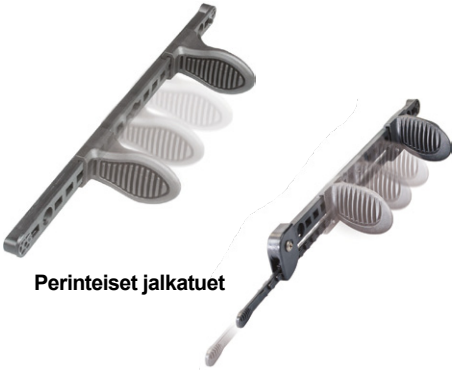

Istuma-asento kajakissa

Kun jalkatukien etäisyys on säädetty, sinun tulisi istua kajakissa ryhdikkäästi selkä suorana, päkiät jalkatuilla, kantapäät lähes vastakkain ja polvet tuettuina kantta/reisitukia vasten (ei puristuksessa). Reidet ja sääret muodostavat ylhäältä katsottuna "salmiakkikuvion". Näin istuessasi pystyt kontrolloimaan kajakkia hyödyntäen koko vartaloasi.

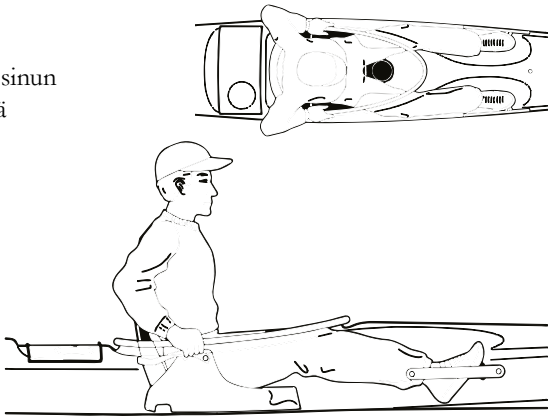

Kantaminen

Tyhjä kajakki kulkee helpoiten olalla seuraavasti: Etsi istuinaukon reunasta kohta, josta nostamalla kajakki pysyy tasapainossa. Nosta kajakki kyljellään istuinaukko itseesi päin. Otekäsi on noin olkasi tasalla, käsi kyynärpäästä koukistuneena kylkeä vasten. Sormet ovat aukon sisäpuolella, peukalo ulkopuolella. Toinen käsi auttaa tasapainottamaan ja pitämään kajakkia paikoillaan. Kannettaessa kajakkia kaksin (etenkin lastattua kajakkia) tulee sitä kantaa pitämällä kiinni rungosta.

Lähtö ja paluu laiturilta

Nosta kajakki veteen, keula lähtösuuntaan jos mahdollista. Asetu polvillesi kajakin viereen nenä osoittaen keulaan päin. Ota kajakin puolella olevalla kädelläsi hyvä puristus tai nyrkkiote istuinaukon etureunasta, siten että peukalo on kannen alapuolella ja muut sormet yläpuolella (laiturinpuoleinen käsi asetetaan kämmenpuoli alaspäin laiturille kajakin vierelle). Kajakinpuoleinen jalka nostetaan kajakkiin, penkin eteen keskelle. Nojaa painollasi laiturinpuoleisen kätesi varaan ja nosta toinen jalka kajakkiin. Nyt sinun pitäisi olla matalassa kyykkyasennossa kajakissa, toinen käsi laiturilla ja toinen pitäen kiinni istuinaukon etureunasta jämäkällä otteella. Seuraavaksi istahdetaan alas rauhallisesti, yhä pitäen käsillä kiinni laiturista ja kajakin etureunasta. Jos kajakissa on erittäin pieni istuinaukko, toimitaan edellämainitulla tavalla, paitsi että istahdetaan kajakin takakannelle, josta sitten ”liu’utaan” kajakkiin jalat edellä. Aukkopeite kiinnitetään molemmilla käsillä aloittaen takaa keskeltä, josta edetään samanaikaisesti molemmin puolin lantion kohdalle. Tämän jälkeen peitteen

etureuna pingotetaan aukon etureunan yli siten, että ”kauhukahva” jää näkyviin etukannen päälle. Viimeiseksi kiinnitetään peitteen sivut.

Kajakista poistuminen
Ennen aukkopeitteen avaamista kannattaa pyyhkäistä sen päälle mahdollisesti kertynyt vesi pois. Avaa aukkopeite. Aseta laiturinpuoleinen käsi laiturille, kämmenpuoli alaspäin ja ota toisella kädellä istuinaukon takareunasta (keskeltä) kunnon puristusote siten, että peukalo on kannen päällä ja muut sormet kannen alla. Koukista laiturista katsoen ulompi jalka. Keskitä painosi edellämainitun jalan sekä käsien varaan ja nosta takapuolesi laiturille. Nyt sinun pitäisi istua laiturin reunalla jalat edelleen kajakissa.

Varoitus!
Suurin osa kaatumisista sattuu kajakkiin noustessa tai siitä poistuttaessa. Toimi siis rauhallisesti.

Lähtö ja paluu luonnonrannasta

Liikkeelle lähtö luonnonrannasta vaatii melan avuksi. Kun sopiva lähtöpaikka on valmiiksi katsottuna, nostetaan kajakki veteen rannan suuntaisesti. Asetetaan mela poikittain istuinaukon takareunaa vasten niin, että melan rannanpuoleinen lapa on lappeellaan pohjassa tai rannalla tukemassa kajakkiin nousua. Nyt käsi, joka ottaa aukon takareunasta kiinni puristaa myös melan varresta, toisin sanoen mela ”ankkuroidaan” kajakkiin kiinni toisella kädellä. Rannanpuoleisella kädellä otetaan tukea melan varresta samalla tavoin, kuin laiturista otetaan tukea kajakkiin noustessa. Muutoin toimenpide on sama kuin laiturista lähdettäessä. Pois noustessa mela asetetaan jälleen istuinaukon takareunaa vasten, mela lukitaan paikoilleen hyvällä puristusotteella ja rannanpuoleisella kädellä otetaan melan varresta kiinni. Käsivoimia käyttäen nostetaan takapuoli ylös ja astutaan ulos kajakista rannanpuoleinen jalka edellä. **Mela toimii vain aputukena, sen varaan ei kannata laskea koko vartalon painoa.** Muuten kevyet varret saattavat katketa tai puulavat vaurioitua. Jos olet valinnut hyvän lähtö-/ paluupaikan, selviät yhtä kuivin jaloin kuin laituria käyttäessäsi.

Melontatekniikka

Melaote

- Oikean oteleveyden löydät nostamalla melan pääsi päälle (varren keskikohdan), siten että käsien etäisyys toisistaan muodostaa olan ja kyynärvarsien välille 90° kulmat. On tärkeää, että otteesi melasta on riittävän leveä, mieluiten aavistuksen liianleveä kuin kapea. Liian kapea ote tekee melonnasta tarpeettoman raskasta.
- Melan oikeanpuoleisen lavan tulee olla pystysuunnasssa eli sen kovera puoli osoittaa melojan taakse.
- Oikea käsi ”lukitsee” varren edellämainittuun asentoon, jossa sen tulisi olla aina melottaessa. Älä purista! Kyynärvarsi ja kämmenselkä muodostavat suoran linjan, älä siis taivuta rannetta.

Eteenpäin melonta

- Kierrä ylävartaloa, oikea olkapää eteen, ojenna oikea käsi suoraksi ja vie lapa veteen, mahdollisimman pitkälle eteen lähelle kajakin runkoa.
- Samanaikaisesti, kun vedät oikealla kädellä, tulee vasemman työntää. Vasen käsi kulkee suurin piirtein ohimon korkeudella. Melan veto loppuu, kun oikea käsi on lantiosi kohdalla ja vasen käsivarsi on suoristunut eteenpäin. Työntävä käsi ei saa ylittää kajakin keskilinjaa. Avaa työntävän käden sormia.
- Nosta oikea lapa vedestä. Tee oikealla kädellä ”kaasukahvaliike” eli käännä vartta niin, että vasen lapa uppoaa veteen optimikulmassa. Toista veto nyt vasemmalla puolella.
- Suorita liikkeet rauhallisesti, miettien samalla mitä teet.

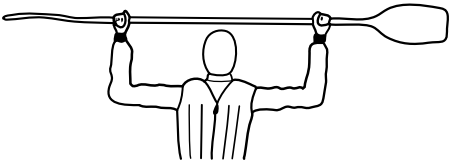

- Vasemman käden otteen tulisi olla sen verran kevyt, että melottaessa varsi pääsee vapaasti kääntymään kämmenen sisällä.
- Melaotteen tulee olla ”symmetrinen” eli käsien etäisyys varren keskipisteestä sekä melan lavoista tulee olla sama molemmin puolin.
- Alussa ei kannata meloa liian korkealla otteella, sillä silloin lapa karkaa helposti pohjan alle ja voi jopa kaataa kajakin.

Eteenpäin melonta

Taaksepäin melonta

- Melan asento käsissä pysyy samana kuin eteenpäin mentäessä. Lapojen selkäpuolilla työnnetään vettä pois päin itsestä.
- Upota oikea lapa veteen käsi lantion kohdalla, työnnä oikealla kädellä eteenpäin, samalla kun vasen käsi vetää taaksepäin. Kun oikea käsi on suoristunut, nostetaan oikea lapa vedestä, käännetään vasen lapa optimiasentoon, upotetaan se veteen käsi lantion kohdalla ja toistetaan työntävä liike vasemmalla puolella.

Taaksepäin melonta

Pysäytys

Kajakin pysäyttäminen käy sujuvimmin melomalla muutama veto kulkusuuntaa vastaan eli melomalla taaksepäin.

Pysäytys

Kajakin ohjaus

Kuten tulet huomaamaan, ei kajakin suunnassapito ole ainakaan ensialkuun helppoa. Monet seikat vaikuttavat siihen, että kajakki vie melojaansa aivan muualle kuin melojalla on tarkoitus mennä!

- Meloja saattaa istua kajakissa aavistuksen verran toispuoleisesti, jolloin kajakki on hiukan kallellaan. Tällöin kajakki pyrkii kääntymään sille puolelle, jolla vesilinja on lyhyempi.
- Oikeakätisillä veto on yleensä voimakkaampi oikealla puolella, mikä pyrkii kääntämään kajakkia vasemmalle.
- Kajakki on myös varsin altis tuulelle, aallokolle sekä virtauksille, jotka pyrkivät sortamaan sen kulkusuuntaa.

Nopein tapa vaikuttaa kajakin kulkusuuntaan on jarruttaa melalla siltä puolelta, jonne haluaa kääntyä. Haittana on tällöin se, että käännös vie kajakilta myös vauhdin. Parempi tapa kurssimuutoksiin on ns. pitkä kaariveto. Voit myös vauhdissa käyttää melaa peräsimenä.

Kajakin kääntö jarruttamalla

Pitkä kaariveto

Siinä missä normaali melaveto kulkee suhteellisen lähellä kajakkia, loppuen lantion kohdalle, kulkee kaariveto mahdollisimman kaukana kajakista, käsivarsi suorana koko vedon liikeradan ajan, jatkuen miltei kajakin perään asti. Toisin sanoen vedosta muodostuu 180° kaari. Tämä veto on äärimmäisen tehokas ja se ei aiheuta vauhdin hidastumista. Pitkää kaarivetoa voidaan myös hyödyntää paikallaan oltaessa, kun halutaan kääntää kajakki osoittamaan esim. päinvastaiseen suuntaan. Tällöin voidaan myös tehdä pitkiä kaarivetoja perästä keulaan päin.

Pitkä kaariveto

Voit tehostaa kurssinmuutosta kallistamalla kajakkia käyttämällä lantiota ja polvea. Ei missään nimessä nojaamalla sivulle! Jos kallistat kajakkia esim. vasemmalle, kääntyy kajakki helpommin oikealle (vesilinja lyhenee).

Sivuttainmelonta

Erittäin hyödyllinen rantautuessa tai kun siirrytään toisen kajakin rinnalle tauolle. Pitäen melaa mahdollisimman pystysuorassa, vie lapa veteen mahdollisimman kauas kajakista lantion linjassa (lavan kovera puoli osoittaen kajakkiin päin). Vedä kajakkia melaa kohti hyödyntäen käsiä ja lantiota. Veto on tehokas, kun lapa on kokonaan vedessä. Kun kajakki on miltei vedetty kiinni melan varteen, käännetään vedessä oleva lapa poikittain, ja viedään se jälleen poispäin kajakista ”vettä leikaten” takaisin aloitusasentoon (lapaa ei nosteta vedestä). Tämän jälkeen liikerataa

Sivuttainmelonta

toistetaan, kunnes kajakki on siirtynyt haluttuun paikkaan. Kun harjoittelet, muista, että melan tulee olla mahdollisimman pystysuorassa, kajakkia vedetään melaa kohti, ja että vedessä oleva lapa ei nouse vedestä ylös ennen kuin liikesarja päätetään lopettaa. Voit tehostaa sivuttain siirtymistä kallistamalla

Saksalaiset Prijon-retkikajakit tukevasta HTP-polyeteenista

Hochleistungsthermoplast HTP Made in Germany

PRIJON.com

Seayak 520 on nopea ja kevytmelontainen kajakki järvelle ja merelle. Peräsin vakiovaruste.

pit. 518 cm – lev. 59 cm – 27 kg – 370 litraa

kajakkia vastakkaiseen suuntaan, käyttämällä lantiota ja polvea, ei missään nimessä nojaamalla sivulle. Vesilinja lyhenee suunnassa jonne ollaan siirtymässä.

Varoituksen sananen! Älä missään tapauksessa päästä vedessä olevaa lapaa kajakin alle, sillä muuten voi sattua ”kompastuminen” melaan joka johtaa koko kajakin kaatumiseen. Jos näin kuitenkin uhkaa käydä, päästä ensin ylempi käsi irti, jolloin tilanteen pitäisi korjaantua, jos tarve vaatii irroita toisenkin käden ote.

Kaksikolla melominen

Kaksikolla melottaessa pätevät samat melontatekniikan perussäännöt kuin yksiköllä melottaessa. Muutamia poikkeuksia lukuunottamatta kaksikot on yleensä varustettu peräsimellä, jolloin melonta on lähinnä eteenpäin menoa ja suunnanpito hoidetaan peräsimellä. Lyhyemmillä kaksikoilla melottaessa edessä istuva määrää melontatahdin. Pidemmissä kaksikoissa, joissa istuinaukkojen etäisyys toisistaan on suurempi, on ristiin (eri tahtiin) melominenkin mahdollista.

Aallokkomelonta

Kun olet tutustunut paremmin kajakkisi ominaisuuksiin ja tiedät jo, kuinka se käyttäytyy erilaisissa tilanteissa, on aika kartuttaa melontakokemusta aallokkomelonnalla. Kannattaa edetä maltillisesti ja valita paikka siten, että pääset tarvittaessa turvallisesti rantautumaan eli niin että tuuli käy mieluummin rannalle kuin ulapalle päin. Aallokossa melonta kysyy jo huomattavasti enemmän tasapainoa, joten on hyvä muistaa, että tuki tasapainon ylläpitämiseksi löytyy vedessä liikkuvasta melasta. Tuulisissa olosuhteissa kannattaa melaotetta leventää ja laskea melaa niin, että tuuli ei tarraa ylös nostettuun lapaan.

Matalikoilla, karikoilla ja kapeikoissa aallonkorkeus nousee muuta aallokkoa korkeammaksi. Lisäksi karikko voi paljastua täysin aallokossa ja meloja saattaa huomata olevansa ”kuivalla maalla”. Harjoittelu kannattaa aloittaa melomalla vasta-aallokkoon, se ei horjuta melojaa ja on pehmeäkulkuista. Tämä on myös hyvä muistaa kun tunnet olosi epävarmaksi huonolla kelillä. Sivuaallokko taas sortaa kajakin kulkusuuntaa. Melottaessa kannattaa nojata tuuleenpäin ja varoa isompia aaltoja, jotka kajakin päälle murtuessaan horjuttavat ikävästi tasapainoa. Myötäaallokossa melonta on kenties hankalinta, koska takaa tulevan aallokon rytmiin on vaikeaa sopeutua. Lisäksi takaapäin tuleva aalto pyrkii kääntämään kajakkia. Myötäaallokossa kajakki saattaa nousta myös surffiin, mikä ei välttämättä ole vasta-alkajalle miellyttävä kokemus, mutta taitojen karttuessa se on varsin piristävä lisä melontaharrastukseen.

Kaatuminen

Kaatuessasi todennäköisesti putoat ulos kajakista ennen kuin huomaatkaan. Jos kuitenkin syystä tai toisesta jäät kajakkiisi, pysy tyynenä, avaa aukkopeite, ota kiinni aukon reunoista, nojaa eteenpäin (pieniaukkoisissa kajakeissa taaksepäin) ja työnnä itsesi ulos kajakista.
Muista pitää melastasi kiinni koska tulet vielä tarvitsemaan sitä!

Turvallisuus

Melonnan turvallisuus lähtee ensisijaisesti melojan korvien välistä, kunnollisista varusteista sekä kyvystä käyttää niitä oikein!

Kultaisia neuvoja melojalle

1. Vältä yksin melontaa. Jos melot yksin ole varovainen, koska riskit moninkertaistuvat.
2. Käytä aina melontaliivejä. Jos olet uimataidoton, käytä pelastusliivejä jotka kääntävät melojan pään kohti taivasta.
3. Älä yliarvioi kuntoasi tai kykyjäsi mitellä luonnonvoimia vastaan. Ole rehellinen itsellesi ja melo maltillisesti. Pysyttele suojaisilla vesillä sekä harjoittele kajakin käsittelyä.
4. Pukeudu kylmien vesien aikana kunnon melontavaatteisiin. Kylmä vesi aiheuttaa hypotermian, joka on melojan pahin vihollinen.
5. Huolehdi näkyvyydestäsi. Käytä hyvin erottuvia liivejä ja vaatteita. Kajakissa tulee olla myös valonlähde, esim. taskulamppu tai kemiallinen valosauva, pimeällä liikkumista varten.
6. Pyri välttämään veneväyliä. Kun ylität väylän, valitse mahdollisimman lyhyt reitti ja suorita ylitys ripeästi, sillä veneilijät eivät välttämättä huomioi melojaa.
7. Perehdy vesillä liikkumisen sääntöihin. Merimerkkien tuntemus on hyvin tärkeää. Tiedät miten muu liikenne kulkee.
8. Harjoittele pelastautumista, ja pelastautumisvälineiden käyttöä suojaisessa ympäristössä lämpimien vesien aikaan.
9. Tarkista kajakin ja varusteiden kunto säännöllisesti, etenkin ennen pidempää retkeä.
10. Ennen retkelle lähtöä ilmoita jollekulle lähtösi ajankohta, reittisi, mahdolliset varareitit sekä arvioitu paluuajankohta. Jos jotain sattuu matkan varrella, sinut löydetään helpommin kun tiedetään, mistä etsiä.

Melatuennat

Tuennat ovat varsin hyödyllisiä korjaamaan ja ennaltaehkäisemään mahdolliset tasapainon menetykset. Yksinkertaisin tapa korjata menetettyä tasapainoa on ”läpsäyttää” lapa lappeellaan veteen. On vain muistettava kääntää lapa pystysuoraan kun sen nostaa vedestä, muutoin horjahdat uudelleen. Vauhdissa tuki otetaan takaviistoon, ettei lavan reuna leikkaa veteen.

Alatuenta

Alatuenta

Tehdään lavan selkäpuolella (kupera puoli). Kurottaudutaan ulos päin, lapa läiskäytetään veden pintaan ja työnnetään samalla vähän eteen- / taaksepäin, kuitenkin niin ettei lavan etureuna pureudu veteen.

Ylätuenta

Ylätuenta

Kun kajakki on jo lähes kyljellään, on aika turvautua ylätuentaan. Ylätuennassa lapa tulee kovera puoli alaspäin ja koska kajakki on jo kallistunut reilummin, nousevat kädetkin reilusti rintakehän yläpuolelle. Kun lapa läiskähtää veteen, anna sen liukua pintaa pitkin eteen- / taaksepäin. Kun tunnet, että saat melasta tukea, paina polvilla kajakin kanteen ja käännä kajakki takaisin pystyyn rivakalla lantioliikkeellä. Ylätuenta on myös tärkeä osa eskimokäännöstä.

Kuten muussakin melonnassa, saat tuentoihin varmuutta vain harjoittelemalla.

Eskimokäännös

Eskimokäännös eli kajakin kääntäminen oikein päin lantion ja melan avulla ei ole melojalle pakollinen taito, se on lähinnä tarpeen jos melot yksin avovesillä tai harrastat koskimelontaa. Tuentojen kunnollinen opettelu on huomattavasti hyödyllisempää, ylätuenta onkin eskimokäännöksen perustaitoja. Eskimokäännösten harjoittelu alkaa parhaiten talvisaikaan ohjatusti uimahallissa, josta edetään taitojen karttuessa luonnonvesille.

Eskimokäännös

Melakellukkeen käyttö

Päästyäsi pinnalle pyöräytä kajakki ympäri ripeällä liikkeellä. Näin sisälle jää mahdollisimman vähän vettä.
Ota melakelluke esille, aseta se lavan päälle ja puhalla se täyteen (kuva 1).

- Lukitse melan varsi hyvällä puristusotteella aukon takareunaa vasten. Metrin köysi kiinnitettynä toisesta päästä pussiin ja toisesta kanteen estää melaa liukumasta karkuun.
- Kelluke antaa tukea, kun nostat ylävartalosi takakannen päälle (kuva 2).
- Nosta jalkasi melan varren päälle ja siitä edelleen istuinaukkoon, samalla kääntyen menosuuntaan päin (kuva 3).
- Nojaa koko operaation ajan kellukkeeseen. Muuten tuloksena on useimmiten uusi kuperkeikka toiselle puolelle (kuva 4).
- Kun olet kajakissasi, käytä kelluketta tasapainon säilyttämiseksi vielä siihen asti, kunnes saat tyhjennettyä loput vedet pois. Pumppu tai äyskäri kuuluu tietenkin kajakkisi varusteisiin (kuva 5).

Harjoittele melakellukkeen käyttöä erilaisissa olosuhteissa. Muista kuitenkin, ettei melakelluke ole ”takuu” kajakkiin takaisin pääsystä.

Toisen kaatuneen pelastaminen

Pelastamista on syytä harjoitella etukäteen, sillä silloin tiedät kuinka toimia hätätilanteessa. Vedenvaraan joutuneen pelastaminen on myös helpompaa kuin yleensä oletetaan.

”T-reskutus” (T rescue)

Kaatunut kajakki käännetään mahdollisimman nopeasti ympäri, näin kajakkiin jää vain hyvin vähän vettä. Tämän jälkeen auttaja pitää kiinni tyhjennettävän kajakin keulasta ja nostaa sitä hieman ylöspäin. Veden varassa oleva meloja pitää kiinni perästä, jotta istuinaukko on ylösalaisin ja kajakin kumpikaan pää ei uppoa syvälle veteen. Seuraavaksi tyhjennettävää kajakkia keinutetaan niin, että kaikki ylimääräinen vesi hölskyy pois.
Lopuksi kajakit sijoitetaan rinnakkain, keulat vastakkaisiin suuntiin. Melat sijoitetaan poikittain kajakkien kansien yli. Pelastava pitää autettavan kajakin istuinaukon reunoista kiinni niin tiukasti, ettei kajakki pääse kaatumaan, kun vedenvarassa oleva kiipeää jalat edellä takaisin kajakkiinsa (kuva 3). **Auttaja tukee autettavaa vielä sen aikaa, että tämä saa aukkopeitteen uudelleen kiinni.**

Tämä tyhjennystapa sopii etenkin lasikuitukajakeille, eikä kansivarustelun särkymisestä ole huolta. Muista, että kajakkien on oltava 90°:n kulmassa toisiinsa nähden.

”X-reskutus” (X rescue)

Aluksi toimitaan samoin kuin T-reskutuksessa, mutta auttaja vetääkin kaatuneen kajakin ylösalaisin oman kajakkinsa kannelle. Sitten kajakkia keinutetaan kuten T-reskutuksessa ja kyytiin kavutaan myös samalla tavalla (kuva 3).

Tässä reskutusmallissa on syytä olla varovainen, koska kajakkien kansivarustelu ja aukkopeitteet saattavat kärsiä.

Melojan ensiapuvarustus

Tilanteissa, joissa henkeä uhkaa esim. vakava kylmettyminen tai palovamma, henkiin jääminen riippuu enemmän mielenmaltin säilyttämisestä ja maalaisjärjen käytöstä kuin EA-laukun sisällöstä. Suositeltavaa onkin käydä Punaisen Ristin ensiapukurssi ja ylläpitää saatua taitoa. EA-laukku kannattaa hankkia valmiina pakkauksena ja täydentää sitä henkilökohtaisilla lääkkeillä, kyypakkauksella, särkylääkkeellä, palovammavoiteella ja hypotermiapussilla. Muista pakata EA-varusteet vesitiiviisti.

Hypotermia

Hypotermia on melojan vaarallisin vihollinen, sillä kylmä vesi tappaa. Jos joudut kylmän veden varaan, on tärkeää että pysyt rauhallisena. Mikäli ranta on uintimatkan tuollapuolen, ei sinne kannata pyrkiäkään vaan on parempi jäädä kellumaan liivien ja kaatuneen kajakin/kanootin varaan. Apua odotellessa vältetään turhaa liikkumista, paras asento on ns. HELP-asento. Siinä jalat koukistetaan rintaa vasten eräänlaiseksi sikiöasennoksi, tällöin lämmönhukka on pienin. Lievän alilämpöisyyden oireita ovat mm. arviointikyvyn heikkeneminen, unisuus, kompurointi. Vaikeasti alilämpöinen on tajuton, kalpea, lihaksisto jäykistynyt, hengitys hidasta ja pulssia ei tunnu.

HELP-asento

Kylmästä vedestä pelastetun hoitaminen

- Riisu märät vaatteet varovasti raajoja nostelematta.
- Kääri huopiin, makuupussiin, hypotermiapussiin, niin että raajat on kääritty erikseen ja vartalo erikseen.
- Anna tajuissaan olevalle haaleaa sokeripitoista juotavaa. Ei alkoholia.
- Älä hiero tai vie saunaan.
- Toimita mahdollisimman pian sairaalahoitoon.
- Aseta tajuton kylkiasentoon.

Siihen, miten kauan vedessä selviää, vaikuttavat fyysinen kunto, henkinen kestävyys ja vaatetus.
Nyrkkisääntönä voi pitää että nolla-asteisessa vedessä tajuttomuus alkaa 15 minuutissa ja kuolema seuraa 45 minuutin kuluessa. 0–10-asteisessa vedessä tajuttomuus alkaa 15–60 minuutissa ja kuolema tulee ½–2 tunnin aikana. Vielä 10–15 asteisessakin vedessä on vaaransa, tajuttomuus alkaa 1–2h ja kuolema 1–3h kuluessa.

Hätämerkit

Hyväkin meloja voi joutua tilanteeseen, jolloin avun pyytäminen ja saaminen on välttämätöntä. Nykyään, mikäli mahdollista, soitetaan ensin kännykällä hätänumeroon **112**. Muut keinot hätätilanteessa ovat mm. raketit, mutta viestin voi lähettää myös taskulampulla, käsiliikkein, peilillä tai savulla. Hätärakettien käsittelyssä on syytä muistaa, että ne ovat räjähdystarvikkeita. Kajakin tai kanootin kanssa liikuttaessa paras vaihtoehto raketeiksi ovat ns. kynäraketit, sillä ne kestävät kosteutta parhaiten.

Hätämerkkejä

- SOS (...---...) valo- tai äänimerkein
- keskeytymätön ääni (sumutorvi)
- punainen raketti/soihtu
- oranssi savu tai kangas
- MAYDAY ilmoitetaan LA-puhelimen tai VHF-radiopuhelimen kanavalla 16
- käsien nostaminen/laskeminen (sivulla) vaakatasosta toistuvasti
- avunhuuto/vihellys pillillä
- avotuli ja siitä kehittyvä savu

Hätämerkkisi huomattuaan pelastusalus ilmoittaa asiasta eri tavoin: ampuu valkoisen raketin tai antaa pitkiä vilkkuvia valomerkkejä. Pelastajien saavuttua kerro, mikä on hätänä, tarvitaanko lääkäriä, onko joku kadonnut.

Retkeily

Suomen järvet, joet ja merialueet tarjoavat mitä loistavimmat puitteet retkeilyyn. On kuitenkin syytä muistaa, että hyvä suunnittelu ja valmistelu takaavat suurimman nautinnon retkellä ollessa.
Koska mukana kuljetettavan tavaran määrä on rajallinen, kannattaa tarkkaan harkita mukaan otettavien varusteiden tärkeys ja tarpeellisuus. Jos olet suunnittelemassa ensimmäistä retkeäsi ovat valmiit melontareitit hyviä vaihtoehtoja. Niistä saa tietoa mm. kuntien matkailuinfoista sekä julkaistuista melontareittioppaista. Jos kuitenkin päädyt omatoimiseen retkeilyyn, on tavallinen GT-kartta paras melontakartta. Perussuunnitteluun käy 1:200 000 kartta, mutta itse retkelle on syytä ottaa mukaan vähintään 1:50 000 mittakaavan kartta.

Huomioitavia seikkoja ovat esimerkiksi vesistöjen väliset korkeuserot, vastavirtaan ei ole kovinkaan mielekästä meloa ja sopivana päivämatkana voidaan pitää 20-40 km. Yöpymispaikat on myös hyvä suunnitella etukäteen. Tärkeintä on, että reitti ei sisältäisi pitkiä ylityksiä vaan kulkisi mieluiten saarten suojissa ja kylmien vesien aikaan lähellä rantoja. Etukäteen suunniteltu vararreitti ja yöpymispaikat säästävät monelta harmilta, jos olosuhteet muuttuvat.

On järkevämpää odotella maissa sään paranemista, kuin lähteä melomaan huonoon keliin.
Retken valmisteluihin kuuluu myös varusteiden ja välineiden huolellinen tarkastus ja huolto. Hätäkorjausten varalle on syytä ottaa mukaan ainakin ilmastointiteippirulla, jolla saa pahimmat vauriot korjattua tilapäisesti.

Bear & Water®

Sää

Säätilan seuraaminen on erittäin tärkeää liikuttaessa kajakilla tai kanootilla, sillä vesillä se saattaa muuttua nopeastikin. Säätiedotus kannattaa kuunnella aina, vaikka lähtisit vain lyhyellekin melontaretkelle.
Säätiedotus merenkulkijoille luetaan päivittäin Radio Suomen kanavalla klo: 5.50, 7.50, 12.45, 18.50 ja 21.50. Sekä kesällä lisäksi klo 15.50.
Ilmatieteen laitokselta saa puhelimitse tuoreimmat alueelliset ennusteet numerosta 0600 1 0660. Päivittäisen säätiedotuksen merenkulkijoille saa numerosta 0600 1 0681. Netistä osoitteesta www.fmi.fi.

Kajakin pakkaaminen

Kun olet laatinut listan mukaanotettavista tavaroista ja tarvikkeista, kasaa ne kotonasi lattialle. Jaa kasa kolmeen erilliseen pinoon. Ensimmäiseen tavarat, joita tulet aivan ehdottomasti tarvitsemaan, toiseen tavarat, joita saatat tarvita ja kolmanteen tavarat jotka todennäköisesti jäävät käyttämättä. Poista kolmas pino kokonaan ja luo sen jälkeen kriittinen silmäys kahteen ensimmäiseen pinoon. Tässä vaiheessa tiukka itsekuri on paikallaan.

Retki- tai merikajakki on suunniteltu kantamaan melojan ja hänen varusteidensa muodostaman painon, mutta se kuinka massa on jaoteltu kajakkiin, vaikuttaa suuresti kajakin tasapainoon ja melottavuuteen. Tähän pakkauspulmaan voidaan asettaa kaksi nyrkkisääntöä:

1. Raskaimmat tavarat tulee pakata pohjalle, keski-/ kölilinjan mukaisesti sillä mitä alempana painopiste on, sitä tasapainoisempi on myös kajakki.
2. Raskaimmat tavarat tulee pakata mahdollisimman lähelle kajakin keskipistettä, koska kajakin aallokkokäyttäytyminen ja käsiteltävyys ovat optimissaan, kun kajakki on molemmista päistään mahdollisimman kevyt. Pakkaa tavarat siten, että ne eivät pääse liikkumaan kajakin sisällä.

Viikonloppuretken perusvarustus

Yksinkertaisimmillaan varustus voi olla leipää, juomavettä ja makuupussi. Huomattavasti mukavampaa retkeily kuitenkin on, jos varaat alla luetellut varusteet mukaan. **Katso myös sivu 46.**

- Majoite (teltta, laavu tms.)
- Makuupussi (vesitiiviissä pakkauspussissa)
- Retkikeitin ja keittimen polttoaine
- Varavaatetus (vesitiiviissä pakkauspussissa)
- Retkimuonaa, ei liian monimutkaista valmistettavaa, mutta kuitenkin tarpeeksi energiapitoista, sillä melonta kuluttaa voimavaroja. Tosin gourmetruokienkin valmistus on retkellä aivan mahdollista.
- Mahdolliset lääkkeet, aurinkorasva.
- Harrastusvälineitä harkinnan mukaan (esim. kalastusvälineet, kamera yms.)

Luonnonsuojelu

Meloja on luonnonystävä. Meille kaikille on tärkeää vesistöjen virkistysmahdollisuuksien säilyminen. Siksi onkin hyvä muistaa, että jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet koskevat myös melojia. Pysyttele riittävän kaukana lintusaarilta. Älä tee nuotiota ilman maanomistajan lupaa, pidä eläimet kytkettynä ainakin rantauduttaessa, jätä leiripaikkasi koskemattoman näköiseksi (vie roskat mukanasi). Asutun rannan viereen ei saa rantautua ilman lupaa. Saat liikkua toisen mailla, pihapiiriä lukuunottamatta. Voit nousta maihin asumattomassa rannassa, ellei sitä ole virallisesti kielletty (esim. sotilasalueet). Voit myös telttailla saarissa, ellei se aiheuta maanomistajalle vahinkoa. Saat poimia luonnonvaraisia marjoja ja sieniä sekä kalastaa valtion vesialueilla. Älä vahingoita luontoa, keväällä ja alkukesällä useimmilla eläimillä on poikasia ja linnut hautovat muniaan.

Vesillä liikkuminen

Jotta vesillä liikkuminen tapahtuisi joustavasti ja ennen kaikkea turvallisesti kannattaa opetella väistämissäännöt ja viitat.

Väistämissääntöjä:

1. Ohittava väistää ohitettavaa.
2. Vasemmalta tuleva väistää oikealta tulevaa, kun kulkusuunnat risteävät.
3. Ahtailla kulkuväylillä (salmet) on pysyteltävä mahdollisimman lähellä oikeaa reunaa, älä estä sellaisen aluksen kulkua, joka voi käyttää vain keskiväylää. Pyri välttämään tällaisia paikkoja.
4. Toisiaan kohti kulkevat väistävät molemmat oikealle.
5. Korjaa suuntasi riittävän ajoissa ja selvästi.
6. Jos et ole väistämisvelvollinen, säilytä suuntasi ja nopeutesi. Mikäli yhteentörmäys ei kuitenkaan näytä olevan vältettävissä, väistä.

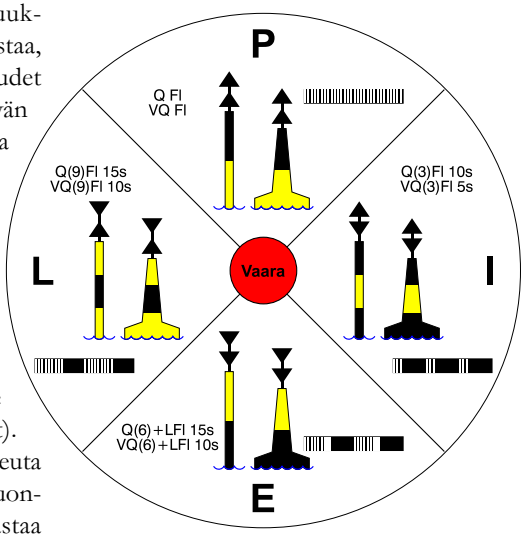

Kardinaalimerkit osoittavat matalikot

Viitat

Meloja ei tarvitse samanlaista väylätietoutta kuin veneilijä. Merkkien tuntemus auttaa kuitenkin ennakoimaan veneilijöiden liikkeitä ja lisää näin melojan turvallisuutta. Viitoitus perustuu perusjärjestelmiin, joissa käytetään kardinaali- (ilmansuunnan mukainen) ja lateraalimerkkejä (väylän sivun mukainen). Muihin merimerkkeihin kannattaa myös tutustua.

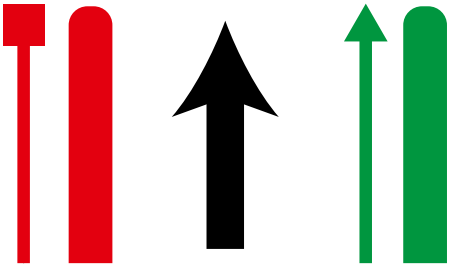

Lateraalimerkit osoittavat väylän vasemman ja oikean rajan, kun kuljetaan merikarttaan merkittyä nimelliskulkusuuntaa

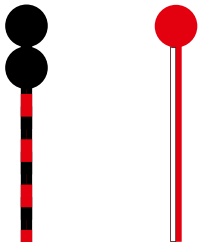

Karimerkki **Turvavesi-merkki**

Suunnistus

Onnistuneen vesiretkeilyn eräänä perustana voidaan pitää sitä, että tiedät missä olet ja minne olet menossa. Tärkeää onkin, että opettelet lukemaan karttaa tai merikorttia ja ymmärrät eri karttamerkkien merkityksen. Kartasta kannattaa pitää huolta suojaamalla se vesitiiviiseen karttapussiin.

Yksinkertaisimmillaan suunnistus on ns. maisemasuunnistusta, joka perustuu ympärillä näkyvien kohteiden sijoitteluun kartalle ja tätä kautta oman sijainnin/reitin määritykseen. Tosin on muistettava, että kartalla esim. erikoisen muotoiselta näyttävä saari ei näytä muita saaria kummallisemmalta, kun sitä katsoo kajakissa tai kanootissa istuessaan. Kiintopisteiksi valittavien kohteiden tulisikin olla selkeästi ympäristöstään erottuvia (esim. radiomastot). Seuraa matkasi etenemistä kartalta koko ajan, näin et putoa kartalta ja eteneminen on huomattavasti helpompaa.

Kompassit

Kajakki- ja kanoottiretkeilyssä käytetään joko tavallista marssikompassia tai mieluiten etukannelle asennettavaa ns. merikompassia, jossa kallistuskulma on suuri (± 30°) eikä kompassi juutu niin helposti. Kansikompassi tulisi sijoittaa niin, että näet helposti yhdellä vilkaisulla kompassin, kajakin keulan sekä kohteen. Kun kompassi on etukannella, ei sen välittömässä läheisyydessä (tässä tapauk-

sessa etupakkausluukussa) saisi olla mitään kompassin toimintaa häiritsevää, esim. metallisia esineitä.
Kansikompassia käytettäessä karttapohjoinen asetetaan keulaan päin. Näin ilmansuunnat määräytyvät seuraavanlaisiksi: pohjoinen 0°, itä 90°, etelä 180°, länsi 270° (katso kuvaa). Esim. suoraan lounaaseen melottaessa kompassin asteluku näyttää kohdistinviivaa 225°.

Suunto Orca -kansikompassi kiinnittyy kuminauhoilla

Ruotsalaisen Silvan upotettava ja kannelle asennettava kajakkikompassi

Suunnanotto

Aseta asteikkolevy vaakatasossa kartalle. (Pohjoinen osoittaen eteenpäin itsestäsi nähden). Ota suunta pisteestä A, johon asteikkolevyn origo kohdistuu (paikka, jossa ollaan) pisteeseen B (paikka, jonne mennään) ja lue suunta. Normaalissa astelevyssä käytetään kartan pääviivoja. Optinen ”noin”-tarkkuus voidaan tarkistaa kartan ruususta sormia käyttäen, se on usein riittävä tapa sisäsaaristossa.
Sen sijaan aallokon tai tuulen sorto (5°–10°) tulee ottaa huomioon. Kätevimmillään suunnitellaan rannalla etappien kulkusuunnat valmiiksi kompassilukemineen, jolloin eksymisen mahdollisuus pienenee. Valitse aina suojaisa reitti, esim saaresta saareen tyynen puolelta ja vältä pitkiä ylityksiä. Paikkakuntien eri navigointi- ja veneilyseurat järjestävät kursseja, joihin kannattaa tutustua. Suunnistusta kannattaa harjoitella hyvässä säässä, silloin sen myös hallitsee tosi paikan tullen.

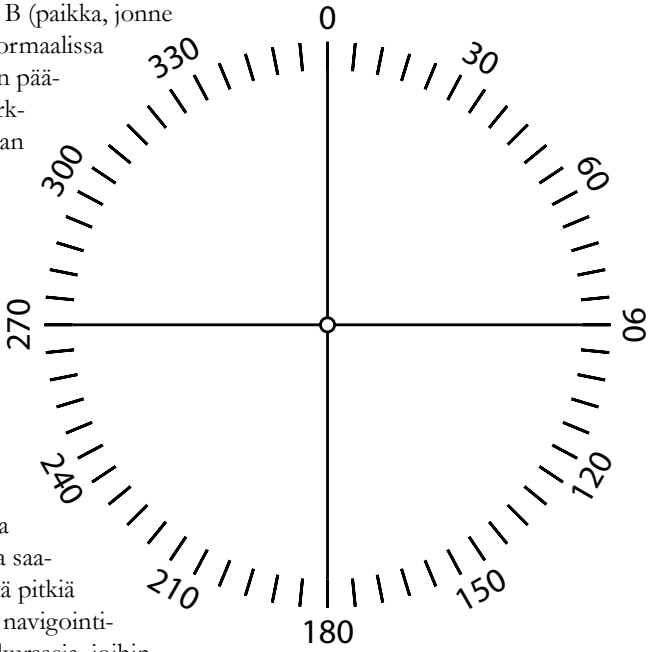

Asteikkolevy

Kajakin kuljetus, säilytys ja huolto

Kuljettaessasi kajakkia katolla muista, että kajakki saa ylittää auton etupuskurin yhdellä ja takapuskurin kahdella metrillä.

Huom! Auton kattokuorma ei saa ylittää auton leveyttä. Auton keulan ja perän ylitykset merkitään valkoisella tai punaisella lipulla. Pimeällä liikuttaessa päädyt on merkittävä kirkkaalla ja punaisella valolla.

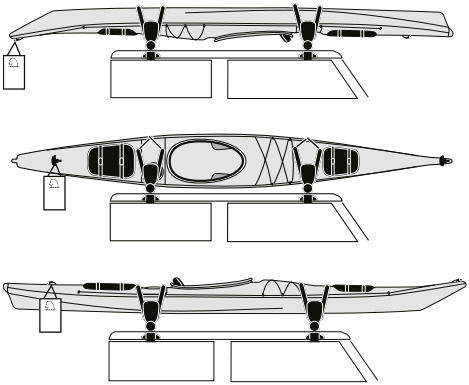

- Lasikuituisille kajakeille tulee olla erilliset pehmustetut kaarituet. Polyeteeniset kajakit eivät niitä välttämättä tarvitse, mutta jos kuljetat kajakkia usein autolla on syytä hankkia kaarituet myös polyeteenikajakille.
- Lasikuituiset kajakit sijoitetaan kaaritukiin istuinaukko ylös- tai sivulle päin telinemallista riippuen.
- Polyeteenista valmistetun kajakin voi sijoittaa katolle miten päin hyvänsä. Erillisellä pystytuella voit kuljettaa jopa kolmeakin kajakkia kyljellään.
- Varmista, että kattoteline on sopiva kajakkien kuljetukseen ja että se on kunnolla kiinnitettynä autoon.
- Aseta kajakki tasapainoon mieluiten katon oikealle puolelle. Laita kajakin ja kattotelineen väliin pehmustetta estämään auton tai kajakin naarmuuntumista sekä kajakin liukumista jarrutettaessa.
- Sido kajakki kunnolla kiinni käyttäen mieluiten leveitä nylonremmejä kuin köyttä.
- Kuljetettaessa kajakkia pidempiä matkoja on syytä käyttää etuköyttä, joka kulkee kajakin keulasta auton puskuriin tai hinauslenkkiin. On myös suotavaa tarkistaa kiinnitysten pitävyys aika ajoin matkan varrella.

Säilytys

- Kajakit, olivatpa ne valmistettu mistä hyvänsä materiaalista, eivät vaadi lämmintä säilytystilaa, joten esim. pakkanen ei haittaa talvisäilytystä, kunhan kajakki ei altistu kolhuille tai iskuille.
- Ennen ”talvilevolle” siirtämistä kajakki on hyvä kuivata huolellisesti.
- Pidempiaikaisessa säilytyksessä kajakit, etenkin polyeteenistä valmistetut, vaativat leveät säilytystelineet (väh. 30 cm) jolloin vältetään pistepainoa.
- Tilanpuutteessa voit ripustaa kajakkisi roikkumaan remmeillä katosta tai seinällä, ei kuitenkaan päistä koska silloin polyeteenikajakki voi vääntyä.
- Kumiluukut tai neopreeniset tiivistepeitot kannattaa irroittaa ja säilyttää lämpimissä tiloissa talven yli. Muista kumiosien silikonikäsittely.
- Jos säilytät kajakkia ulkona kannattaa se peittää pressulla.

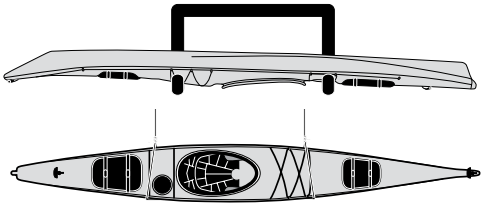

Huolto

- Perushuolto alkaa siitä, että käytön jälkeen on kajakki aina kuivatettava ja siistittävä, sillä muuten home voi yllättää.
- Ostaessasi uutta kajakkia tutustu siihen kunnolla ja säädä se itsellesi mukavaksi.
- Kaikki liikkuvat osat, kuten peräsin ja evä, on syytä tarkistaa säännöllisesti.
- Melottuasi uudella kajakilla noin satakunta kilometriä, on syytä tehdä ensimmäinen perushuolto, jonka yhteydessä käydään läpi kaikkien ruuvien kiristys sekä varmistetaan mahdollisten liikkuvien osien toimivuus.
- Vahaus suojaa hyvin lasikuitu- ja polyeteenikajakkeja pölyltä ja UV-säteilyltä. Vahaksi käy vene- tai autovaha. Varmista ettei vaha ole haitallista muoville.
- Polyeteenikajakissa naarmut ovat lähinnä kosmeettinen haitta. Jos naarmu on syvä tai menee läpi rungon käytetään korjaukseen kuumaliimaa.
- Lasikuitukajakeissakaan ei pienistä naarmuista kannata hermostua, sen sijaan itse lasikuitumattoon asti ulottuvat naarmut on syytä täyttää ”Gelcoat fillerillä”. Korjaus aloitetaan vaurioituneen kohdan huolellisella kuivauksella, apuna voi käyttää esim. hiustenkuivaajaa. Alue karhennetaan hiomapaperilla ja puhdistetaan asetonilla mahdolliset liat ja rasvat. Paikkausaine levitetään mahdollisimman tasaiseksi. Paikan kuivuttua se voidaan hioa vesihiomapaperilla.
- Jos lasikuitu- tai polyeteenikajakkiasi on kohdannut suurempi onnettomuus, esim. isompi murtuma tai ”läpireikä” kannattaa kääntyä asiantuntijan puoleen.
- Kaikki kajakin kumiosat on hyvä käsitellä silikonispraylla kerran-pari vuodessa.
- Jos syystä tai toisesta haluat maalata lasikuitukajakkiasi, on tavallinen spray oiva vaihtoehto. Polyeteenikajakin maalaaminen ei onnistu.
- On täysin mahdollista lisätä kajakkiin erilaisia kansiköysi- tai kuminauharistikoita varusteiden kuljetusta varten.

Vakuutus

Laajennettu kotivakuutus sisältää yleensä myös kajakin, mikäli se on asiallisesti lukittu. Seuran vajassa säilytys ei vastaa vakuutusehtoja. Ostaessasi kajakin tarkista asia vakuutusyhtiöstäsi ja liitä kajakkisi vakuutuksen piiriin. Valokuva ja kajakin valmistusnumero on hyvä olla tallessa.

Palm Equipment Europen laadukkaat melontavarusteet
Anorakit, melontaliivit, neopreenitossut, hanskat, aukkopeitteet, housut, kuivapuvut, neopreenivaatteet, pakkauspussit
Maan laajin melontavarustevalikoima! **www.bearwater.fi**

Amerikkalaiset kajakit, avokanootit, koskikajakit, melat ja varusteet
Wilderness Systems, Mad River Canoe, Wave Sport, Harmony Gear, Adventure Technology **www.bearwater.fi**

Melontakoulu

Melontakoulut ovat kestoltaan yleensä n. kymmentuntisia ja tunnit on jaettu kahdelle tai useammalle päivälle.
Melontakurssi sisältää kajakin, melan, aukkopeitteen, melontaliivit, opastuksen sekä melonnan peruskirjallisuuden. Kursseja järjestävät melontaseurat ja alan yritykset.

Melontakoulun sisältö

- Ensimmäisenä päivänä tutustutaan varusteisiin, opitaan oikea melaote ja istuma-asento, kajakkiin nousu ja siitä poistuminen sekä perusmelontatekniikka. Vesillä käydään lyhyesti, lähinnä hakemassa tuntumaa kajakkiin ja perusmelontaan. Kajakin ja varusteiden rantakäsittelyä ja huoltoa.
- Toisena päivänä hiotaan perusmelontataitoa ja opitaan ohjaamaan kajakkia sekä siirtämään sitä sivuttaissuunnassa. Lisäksi opitaan rantautumaan ja lähtemään luonnonrannasta. Vesilläoloaika on jo huomattavasti pidempi kuin ensimmäisenä päivänä.
- Kolmas päivä sisältää yleensä pitemmän melontaretken (noin 5–10km), mahdollisesti aallokossa melontaa sekä pelastus- ja pelastautumisharjoituksia.
- Melonnan lomassa keskustellaan turvallisuuteen, vesiteiden säännöksiin, retkeilyyn, välineisiin ja erilaisiin kajakkeihin liittyvistä asioista.
- Melontakoulun suorituksesta saa todistuksen, joka on syytä säilyttää, sillä se vaaditaan liittyessäsi melontaseuraan.

Vaatetus

Kesällä riittävät T-paita ja shortsit tai verkkarit, tosin sään vaihteluiden vuoksi on hyvä varata mukaan tuulen- ja osittain vedenpitävä tuulipuku. Auringonpaisteella on pää hyvä suojata lakilla. Myös varavaatekerta ja pyyhe kuuluvat varustukseen. Melonta sujuu mukavimmin paljain jaloin. Jos kuitenkin haluat käyttää kenkiä, tulee niiden olla mahdollisimman ohutpohjaiset. Silmä- tai aurinkolasien käyttäjät tarvitsevat laseilleen kiinnitysnauhan.

Vuosaaren melontakeskus

Melontakoulut, -retket ja -vuokraus Vuosaaressa

NATURA VIVA

Avokanootit

Kanoottimallit

Sekä kanoottien että kajakkien mallit poikkeavat suurestikin toisistaan riippuen niiden käyttötarkoituksesta ja käyttöympäristöstä.

Soolokanootit

Yksipaikkaisia, yleensä mitoiltaan hieman lyhyempiä ja kapeampia kuin kaksikot jolloin ne ovat helpommin yhden hengen hallittavissa. Soveltuvat yksinmelontaan ja vesillä harrastamiseen.

Freedom Solo

Kaksikko- eli tandemkanootit

Yleisin inkkarimalli. Kaksi- tai useampi-istuimisia. Pituudeltaan 4,5–5,5 metrisiä ja leveydeltään noin 80–95 cm. Parhaimmillaan perhemelonnassa ja retkeilyssä.

Explorer Duck Hunter

Koskikanootit

Soolo- tai tandemmalleja. Yleensä alle nelimetrisiä ja leveydeltään alle 70 cm. Yleisesti käytetty istuin on ns. rodeo-istuin, jolla istutaan hajareisin kuten satulassa, jalat hyvin tuettuna reisiremmein.

Outrage

Valmistusmateriaalit

Polyeteeni

Kajakeista poiketen kanootin valmistuksessa käytettävä polyeteeni on sandwich eli kerrosrakenteista, jolloin saadaan parempi runkojäykkyys. Ulko- ja sisäpinnat ovat polyeteenia, joiden välissä on kelluttava ja iskuja vaimentava vaahtokerros. Materiaalina se on erittäin kestävä, huokeahintainen ja nykyisin avokanootin valmistusmateriaalina yleisin. Korjauksia varten löytyy korjaussarjoja. Yksinkertaiset polyeteeniavokanootit on jäykistettävä esim. putkirakenteilla jotta runko ei olisi vetelä.

Royalex

Kuten polyeteeni myös royalex on kerrosrakenteista, mutta royalexin uloimmat kerrokset on prässätty useista ohuista ABS-muovikerroksista, jotka tekevät materiaalista erittäin kestävän, kevyen ja muotolujan. Materiaali on helposti korjattavissa korjausmassoilla.

Kevlar-hiilikuitu

Kevein ja kallein kanoottivalmistuksessa käytetty materiaali, jota ammattilaiset arvostavat suuresti.

Lasikuitu

Nykyään harvinaisempi valmistusmateriaali ja on lähinnä tavattavissa itserakentajien käyttämänä. Kanoottimelonnan luonteesta johtuen se on myös huonoin valmistusmateriaali, sillä se ei kestä kovia iskuja eikä hankausta, jolle kanootti altistuu jo kevyessäkin käytössä. Tosin rauhalliseen järviretkeilyyn lasikuidustakin tehty kanootti sopii. Kyseisestä materiaalista valmistettuja kanootteja myydään paljon käytettyinä, joten hankintana se on edullinen ja helposti korjattava.

Alumiini

Vahva, kevyt ja helppohoitoinen materiaali. Parhaimmillaan järvillä sekä rauhallisilla joilla. Kölinsä ansiosta alumiinikanootit ovat suuntavakaita sekä helppoja meloa, oivallinen vuokrakanootti. Haittapuolena on vastaavasti kölin ja alumiinin tarttuminen kiviin matalissa kivikkoisissa koskissa.

Muut osat

Lisäksi laitojen/partaiden, penkkien yms. osien valmistusmateriaalit vaihtelevat paljon kanoottikohtaisesti. Puu (laidoissa yleensä saarni) on materiaalina erittäin kaunis, mutta vaatii säännöllistä huoltoa. Muovi/vinyyli on kestävä ja helposti huollettava materiaali.

Kanoottien yleisistä ominaisuuksia

Lähes kaikki markkinoilla olevat kanootit ovat useampien ominaisuuksien yhdistelmiä. Tämä takaa sen, että pystytään valmistamaan erilaisia kanootteja eri käyttötarkoituksiin.

Pituus

Vaikuttaa kanootin nopeuteen ja ohjattavuuteen, eli mitä pitempi kanootti on vesilinjaltaan sen nopeampi se on. Vesilinjaltaan lyhyempi kanootti on puolestaan hitaampi matkanteossa, mutta hankalissa paikoissa se on huomattavasti ketterämpi. Seuraavat mitat antavat osviittaa siitä, mihin käyttötarkoitukseen eri pituiset kanootit yleisimmin sopivat.

Alle 4 m: koskeen
Noin 4,5 m: päiväretkeilyyn ja erinäisiin harrastuksiin, kuten esim. metsästys ja kalastus (ellei kyseessä ole sooloinkkari)
5 m ja sitä pidemmät: ns. retkikanootteja.

Leveys

Vaikuttaa kanootin tukevuuteen ja nopeuteen. Harrastus- tai metsästyskäyttöön tarkoitetut kanootit voivat olla leveydeltään jopa metrin mittaisia, joka puolestaan tekee niistä hitaita matkanteossa mutta ne ovat omaan käyttötarkoitukseensa erittäin tukevia. Retkikanootit ovat leveydeltään noin 85–90 cm, mikä yhdistettynä niiden pituuteen tekee niistä erittäin nopeita ja suuntavakaita matkanteossa.

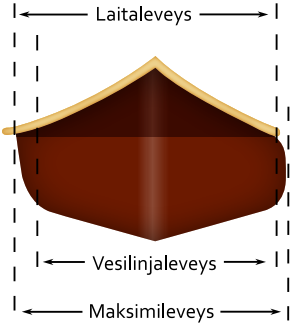

Kölilinjan kaarevuus

Kaarevuudella (rocker), tarkoitetaan kanootin pohjan muotoa pituussuunnassa keulasta perään, kun sitä tarkastellaan sivusuunnasta. Koskikanootit ja sileän veden retkikanootit edustavat pohjan kaarevuudeltaan kahta ääripäätä.

Koskikanootin suuri kölilinjan kaarevuus tekee kanootista äärimmäisen ketterän ja ohjailtavan kovissa virtauksissa, kun taas puolestaan sileällä vedellä sitä on vaikeampaa pitää suunnassa. Pitkällä retkikanootilla kölilinja saattaa olla lähes suora, jolloin kanootin suuntavakaus sekä runkonopeus ovat parhaimmillaan, joka taas vähentää ketteryyttä. Useimmat retkikanootit ovat kölilinjaratkaisuiltaan kompromisseja kahden edellä mainitun mallin väliltä. Näitä ominaisuuksia hyödyntämällä valmistajat saavat räätälöityä malleja mitä erilaisimpiin käyttötarkoituksiin.

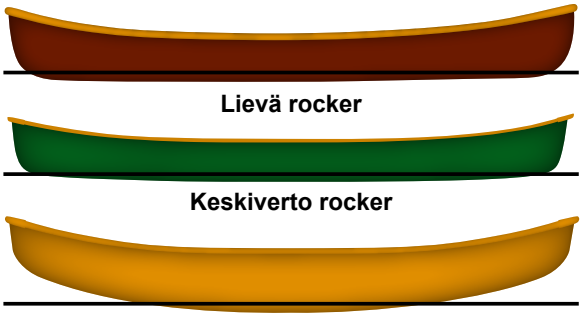

Rungon symmetria

Symmetrisella rungolla tarkoitetaan, että kanootin levein kohta on sen runkopituuden/kantolängen keskipisteessä. Tämä ominaisuus tekee kanootista helposti hallittavan ja tukevan. Yksin melottaessa istutaan etupenkillä väärin päin, jolloin saadaan parempi pituussuuntainen tasapaino.

Epäsymmetrisella (”swede form”) rungolla tarkoitetaan kanoottia, jonka levein kohta on taaempana runkopituuden keskipisteestä / kantolängestä. Tämä ominaisuus tekee kanootista suuntavakaamman.

Pohjan muoto

Vaikuttaa kanootin tukevuuteen, suuntavakauteen ja liukuvuuteen. Yleisimmät profiilit ovat tasapohjainen, ”loiva V”, loivasti kaartuva sekä ”pyöreä U”. Usein puhutaan ensi- ja toissijaisesta tukevuudesta, joilla tarkoitetaan kanootin

käyttäytymistä sitä kallistettaessa.
Tasapohjainen kanootti tuntuu aluksi hyvin tukevalta, mutta kallistettaessa tai pienellä vesimäärällä täytettynä se kaatuu hyvin herkästi. Hyvin yleinen profiili halvemmissa kanooteissa. Ensisijainen tukevuus on hyvä, mutta toissijainen tukevuus taas erittäin huono.
Loiva V-pohjainen muoto on paras vaihtoehto retkikanootteihin. Sen ominaisuuksiin kuuluu hyvin lievä alkukiikkeryys, jota kallistettaessa seuraa toissijainen tukevuus. Nämä ominaisuudet tekevät kanootin kallistelemalla helpommin ohjattavaksi niin koskissa kuin sileillä vesillä. Lisäksi kölilinjan V-muoto antaa kanootille parempaa suuntavakautta sekä paremmat aallokkoominaisuudet. Toissijainen tukevuus on parempi kuin ensisijainen.
Loivasti kaarevapohjainen kanootti on kahden yllämainitun yhdistelmä, joka takaa kanootille mahdollisimman pienen märkäpinta-alan ja täten myös tekee kanootista nopean. Ensi- ja toissijainen tukevuus on yhtäläinen.
Pyöreä U-pohja on yleisesti käytetty ratkaisu koskikanooteissa, jotka vaativat äärimmäistä ketteryyttä.

Kanootin sivun/laidan muoto

Kanootin laita voi kaartua joko sisään päin (tumblehome) tai ulos päin (flared). Sisäänkaartuva laita mahdollistaa paremman ja tehokkaamman melontatekniikan. Ulospäin kaartuva laita tarjoaa parempaa tukevuutta ja vähemmän roiskeita niin aallokossa kuin koskissa. Parhaimmat retkikanootit hyödyntävät molempia ominaisuuksia, jolloin laidat kaartuvat sisälle päin keskeltä ja ulos päin molemmista päädyistä.

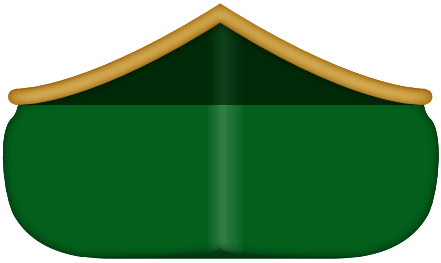

Tasainen pohja / Tucked -laita

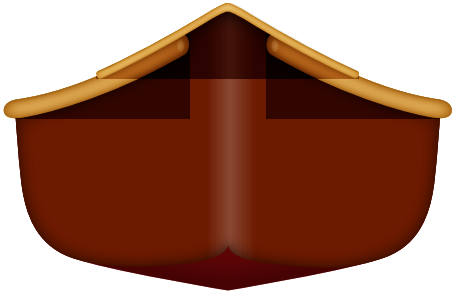

Loiva V -pohja / Flared -laita

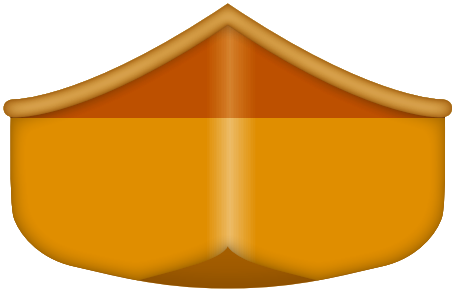

Loivasti kaartuva pohja / Suora laita

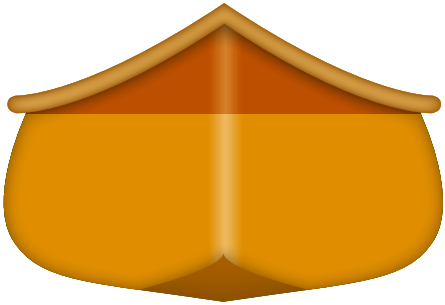

Tumblehome -laita

Kanootin osat

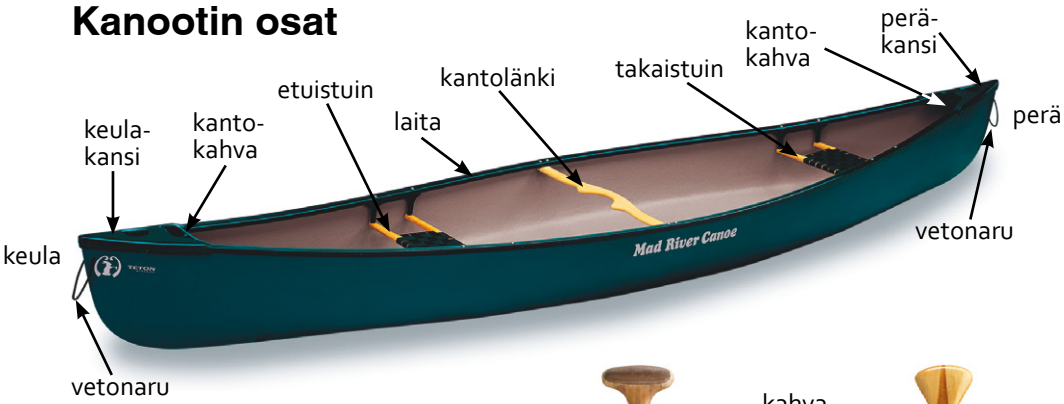

Melojan varusteet

Melojan vaatetus voi vaihdella yksinkertaisesta vaellusvaatetuksesta aina melontaan suunniteltuihin housu-anorakkiyhdistelmiin asti. Turvallisuudesta ei kannata tinkiä, joten käytä aina CE-hyväksyttyä melontaliiviä ja koskissa ehdottomasti kypärää. **Katso myös sivu 10.**

Mela

Kanoottimelat ovat yksilapaisia, pituudeltaan noin 120–170 cm, riippuen käyttäjästä sekä käyttötarkoituksesta. Mela voi olla suoravartinen tai taittovartinen, jonka lavan ja varren välinen kulma on n. 10°–15°. Taittovartinen mela tarjoaa ergonomiansa ansiosta tehokkaamman melanvedon ja on parhaimmillaan pidemmillä järvi-/avovesiosuuksilla.

Melojen valmistusmateriaaleina käytetään puuta, alumiinia, muovia sekä erikoiskuituja, kuten hiilikuitua. Hyvän yleismelaparin pituutena voidaan pitää 140–150 cm, lyhyempi on tarkoitettu etumelojalle ja pidempi takamelojalle.

Otekahva voi olla joko T:n tai päärynänmuotoinen. Lavan leveyden tulisi olla n. 18–20 cm. Tätä kapeampi lapa on tehoton ja leveämpi taas puolestaan kömpelö.

Kapealapaista melaa, esim. ”Majavanhäntä”-melaa käytetään yleensä silloin, kun melotaan nostamatta lapaa ylös vedestä.

Perinteinen lapa / T-kahva

Majavanhäntä-lapa / Päärynäkahva

Kajakkimelan käyttö kanootissa saattaa joidenkin mielestä rikkoa lajin etikettiä, mutta etenkin yksin tai lasten kanssa melottaessa siitä on suuri apu. Kanootin leveydestä johtuen kajakkimelan tulisi olla noin 240 cm pitkä.

Muut varusteet

Koska kanootissa ei ole eristettyjä pakkaustiloja, kannattaa varusteet pakata vesitiiviisiin pakkaussäkkeihin tai tynnyreihin. Jos tarkoituksena on laskea koskia, on suositeltavaa kiinnittää kanootin keulaan ja perään ilmapussit, jotka antavat sille lisää kelluttavuutta. Kanootissa kuljetettava varustus on syytä kiinnittää huolellisesti (retki saattaa muuten muodostua kelluvien varustesäkkien etsinnäksi). Kiinnityspisteinä voidaan hyödyntää kanootin poikkiaisoja sekä kantolänkeä. Lisäksi kannattaa strategisiin kiinnityspaikkoihin liimata D-lenkkejä.
Joissakin kanoottimalleissa saattaa olla perälauta, jolloin voidaan myös hyödyntää sähköperämoottoria. Kaikkiin kanoottimalleihin on valmistajilta saatavissa erillisiä perämoottoritelineitä, jotka on helposti asennettavissa, kun niitä halutaan hyödyntää esim. kalastus- tai metsästyskäytössä.

Aukkopeite

Aukkopeitettä inkkarissa käytetään lähinnä vaativissa koskissa sekä kovemmissa aallokoissa. Peite lisää myös melontamukavuutta jos sade pääsee yllättämään kesken matkanteon. Peitteen tulisi istua kanootin päälle mahdollisimman hyvin jotta, se ei jätä käyttäjäänsä pulaan juuri sillä ”kriittisimmällä” hetkellä. Hyvät peitteet saattavat vaikuttaa hintavilta, mutta laadusta ei kannata tinkiä, kun kyseessä on oma turvallisuus ja melontamukavuus. Laatupeite räätälöidään kanoottimallin mukaisesti ja se on valmistettu kestämään kovaa kulutusta. Lisäksi peitteet valmistetaan melojan toiveiden mukaan.

Ilmapusseilla varustettu inkkari

Purjeet

Kanootilla voidaan myös harrastaa purjehdusta. Myötätuulimallissa on pienempi purje, jonka masto kiinnitetään kanootin etukanteen. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää isompaa purjetta, jonka mastorakenne sijoitetaan kanootin keskelle, johon liitetään erilliset sivukölit, jotka parantavat tasapainoa sekä mahdollistavat sivutuulen hyödyntämisen. Kanoottipurjehduksesta saa lisää tietoa amerikkalaisista alan harrastajien julkaisuista.

Kanootin käsittely maissa

Nosto, kanto ja lasku

Voisi luulla, että kanootin nostaminen tai kantaminen vaatii härän voimia tai useampia kantajia, mutta oikeaoppista tekniikkaa hyödyntäen se onnistuu miltei keneltä tahansa. Hankalat maastonylitykset (jolloin kärryä ei voida käyttää) nopeutuvat, kun toinen meloja kantaa kanootin ja toinen varusteet.

Nosto

1. Seiso suorana jalat hieman erillään ja polvista taivutettuina. Ota kiinni kanootin laidasta, kantolängen kohdalta, siten että sormesi ovat kanootin sisäpuolella ja peukalot ulkopuolella. Käytä siis tekniikkaa, eikä pelkästään raakaa voimaa (kuva 1).
2. Pidä selkä suorana ja heijaavalla liikkeellä nosta kanootti reisien päälle.
3. Ota vasemmalla kädellä kantolängestä kiinni ja vedä kanootti itseäsi kohti pitäen vasenta kättä suorana (kuva 2).
4. Ota kiinni ulommasta laidasta oikealla kädellä kantolängen etupuolelta niin, että sormet ovat laidan ulkopuolella ja peukalo sisäpuolella (kuva 3).
5. Yhdellä sulavalla liikkeellä pyöräytä ja nosta kanootti pään yläpuolelle. Samalla suorista jalkoja ja käännä koko vartaloa 90° keulaan päin ottaen pieniä askelia (kuva 4).
6. Ihanteellisimmillaan kanoottisi kantolänki on ergonomisesti muotoiltu ja pehmustettu, jotta pitkätkin kantomatkat sujuvat aivan huomaamatta.

Lasku

Kanoottia alas laskettaessa noudatetaan nosto-ohjeita päinvastaisessa järjestyksessä, jolloin maan vetovoimasta on suuri apu. Vaurioiden välttämiseksi laske kanootti mahdollisimman pehmeälle alustalle.

Liikkeelle lähtö

Lähtö ja paluu laiturilta

Kanoottiin nouseminen tapahtuu vuorotellen, mielellään niin että painavampi tai kokeneempi melojista asettuu taakse. Ensin laiturin suuntaisesti asetettuun kanoottiin nousee etumeloja. Etumelojan tulisi asettaa melansa poikittain laitojen päälle tueksi, jota vasten kanoottiin noustessa voi nojata. Nojaten melanvarteen, meloja nostaa ensin kanootinpuoleisen jalan keskelle kanootin pohjalle, jonka jälkeen nostetaan toinen jalka kanoottiin. Paino tulisi keskittää mahdollisimman lähelle keskipistettä ja äkkiliikkeitä tulisi välttää, eli istuimeen ei kannata rojauttaa itseään vaan istuutua alas rauhallisesti. Samanaikaisesti takameloja, joka on vielä laiturilla, tukee kanoottia pitämällä sen laidasta kiinni. Kun etumeloja on istunut paikoilleen, nousee takameloja kanoottiin samalla tekniikalla. Samanaikaisesti etumeloja antaa tukea pitämällä melaa vedessä.

Lähtö laiturilta

Keula edellä luonnonrannasta

Laiturille paluu ja kanootista poistuminen tapahtuu samassa järjestyksessä, eli takameloja pitää melaansa vedessä lisätukena, kun etumeloja poistuu kanootista. Olennaisinta on, että paino pidetään matalalla ja se keskitetään kanootin keskilinjan tuntumaan sekä hyödynnetään melaa pitämällä se poikittain kanootin laitojen päällä.

Lähtö ja paluu luonnonrannasta

Rannansuuntaisesti (Broadside launch): Lähtö tapahtuu samalla tavalla ja samassa järjestyksessä kuin laiturilta lähdettäessä.

Keula edellä (Bow-first launch): Jos rannalla ei ole tarpeeksi tilaa asettaa kanoottia poikittain tai jos keli on tuulinen tai aallokkoinen, on keula edellä lähtö kuivempi vaihtoehto.

Aseta kanootti veteen suoraan kulmaan rantaan nähden. Perämeloja pitää kanootin perästä kiinni samalla kun etumeloja kapuaa kanoottiin. Etumeloja kävelee paikalleen kanootin keskilinjaa myötäillen, pitäen painoaan mahdollisimman matalalla sekä hyödyntäen melan antamaa tukea pitämällä sitä poikittain kanootin laitojen päällä (tietenkin siirtämällä sitä myös eteenpäin), kunnes pääsee paikalleen. Etumeloja pitää melaa vedessä antaen lisätukea takamelojan noustessa kanoottiin. Takameloja nousee kanoottiin hyödyntäen melaa tukena sekä pitämällä painopisteensä matalalla, kunnes on istuutunut ja valmiina lähtöön. Melatuen käyttö varsinkin liejuisilla jokirannoilla tekee lähdön ja paluun huomattavasti helpommaksi.

Istuma-asento kanootissa

Kanoottien istuimet on asennettu optimiinsa jo valmistusvaiheessa. Kookkaamman tai kokeneemman melojan kannattaa istua takana, takameloja myös ohjaa inkkaria melalla. 14–15-jalkainen (symmetrinen) kaksi-istuiminen inkkari toimii myös kohtalaisesti soolomelonnassa, jos meloja istuu etuistuimella ja meloo perä edellä. Tasapaino istuma-asennossa ei ole samaa luokkaa kuin ns. **polviasennossa**.

Polviasennossa meloja on polvillaan penkin edessä jalat leveähkössä haara-asennossa, takapuoli tuettuna penkinreunaa vasten. Aloittelijan kannattaa pehmustaa pohja kohdista, joihin polvet asetetaan. Tämä asento antaa melojalle parhaan mahdollisen tuen, tehden kanootista myös ohjailtavamman. Vasta-alka- ja selviää yllättävistä aalloista yms. vastaavista tilanteista parhaiten polviasennossa.

Tasapaino

Totutellaksesi kanoottiisi sekä sen käyttäytymiseen on hyvä harjoitella rannan läheisyydessä sen kallistamista. Ota polviasento ja nosta mela (perusotteessa) pääsi yläpuolelle molemmin käsin. Polviasi käyttäen kallistele kanoottia sivulta sivulle pitäen ylävartaloa suorassa. Kallistele ensin nopeasti ja sitten hitaasti ja lopuksi harjoittele kanootin pitoa kallistettuna jonkin aikaa. Harjoittelun myötä tulet huomaamaan, että kanootti ei oikeastaan olekaan kiikkerä vaan vika on pikemmin melojan tasapainokyvyssä, joka tosin kehittyy nopeasti juuri harjoittelemalla kallistelua sekä tietenkin melomalla mahdollisimman paljon. Kanoottia kallistettaessa niin tasapainoharjoituksessa kuin ohjauksessa tulisi alavartalon myötäillä kanootin asentoa samalla kun **ylävartalo pysyy suorana**. Eli vartalo taipuu vyötärön kohdalta J-kirjaimen muotoiseksi. Laidasta ei saa ottaa tukea missään olosuhteissa, sillä silloin kanootti kaatuu todennäköisimmin.

Melontatekniikka

Melaote

Kontrollikäsi on käsi, joka kulloinkin pitää kiinni melan kahvasta. Kontrollikäden peukalolla on hyvin tärkeä merkitys ohjaustekniikoiden oppimisessa, joten voimme kutsua sitä ”kahvapeukaloksi”.
Varsikäsi pitää kiinni melanvarresta. Varsikäden etäisyys kahvasta vaihtelee eri tekniikkaa käytettäessä. Hyvä tapa määrittää tämä etäisyys on asettaa melan kahva kainaloon ja suoristaa samanpuoleinen käsivarsi melanvartta myötäillen. Paikka jonne sormenpäät ylettyvät määrää varsikäden paikan. Sen tulisi olla noin 10–15 cm lavan kaulasta. Otteen tulisi olla höllä kuin esim. soutuveneen hankain, jotta varsi pääsee pyörimään vapaasti käden sisällä.

Melominen eteenpäin

Tehokkaan melontatekniikan perusta on koko vartalon hyödyntäminen jokaisella melanvedolla. Olennaisimmat huomion kohteet ovat tehokas ylävartalon kierreliike, hyvä ryhdikäs asento sekä mah-

Bear & Water®

dollisimman suorat käsivarret. Seuraavat melaotteet tuntuvat alussa hankalilta, mutta ne opettelemalla saadaan oikea tuntuma ja teho kyseisiin liikkeisiin.

1. Käännä ylävartaloasi niin, että vasemman puoleinen olkapääsi työntyy eteenpäin samalla kun oikean puoleinen olkapää kääntyy taaksepäin (noin 60°) ja ojenna molemmat käsivarret eteenpäin mahdollisimman suorana. Kontrollikäden tulisi olla pääsi yläpuolella kahvapeukalon osoittaessa eteenpäin. Nojaa hieman eteenpäin aloittaaksesi vedon mahdollisimman pitkältä.
2. Molemmat käsivarret tulisi olla ojennettuna eteen vasemman laidan ulkopuolella, varsikäsi hieman pidemmällä kuin kontrollikäsi. Ennen lavan upottamista veteen pitäisi kahvapeukalon osoittaa vasemmalle (tässä asennossa lapa on suorassa kulmassa kanoottiin nähden). Käsivarret edelleen suoraksi ojennettuna koukkaa lapa kokonaan veteen.
3. Voima itse vetoon siirtyy käsivarsiasi myöten ylävartalosi avautuvasta kierreliikkeestä. Käsivarsien tulisi pysyä mahdollisimman suorana (huomioi oma mukavuusaste) samalla, kun varsikäsi vetää ja kontrollikäsi työntää. Melan tulisi pysyä pystysuorassa asennossa koko vedon ajan. Kuvittele että työnnät lantiollasi kanoottia kohti pistettä, johon upotit lavan.
4. Veto loppuu, kun varsikäsi ohittaa melojan polven. Jos vetoa jatketaan polven ohitse, kuluu turhaa energiaa veden nosteluun. Käännä kahvapeukalo osoittamaan eteenpäin, jotta lapa nousee vedestä puhtaalla leikkauksella. Toista tätä liikerataa kunnes olet perillä!

Melominen eteenpäin

Ohjaus

Parhaan melontasuorituksen saavuttamiseksi molempien melojien tulisi pyrkiä mahdollisimman saumattomaan yhteistyöhön. Sileänveden retkeilyssä vauhdin/kanootin eteenpäin viemisen lisäksi takamelojan työskentely on vaativampaa, koska hänen tehtävänään on myös useiden erilaisten ohjaavien vetojen käyttö, joista kuvailemme seuraavaksi muutamia olennaisimpia.

J-veto

J-veto on yhdistelmäveto, joka kanootin eteenpäin kuljettamisen lisäksi pitää kanootin myös halutulla kurssilla. Näiden kahden edellämainitun toiminnon yhdistäminen sulavasti ohjaavaksi vedoksi tekee vedon oppimisesta hyvin haastavan. Vedossa noudatetaan samaa

ohjetta perusvedosta eteenpäin pisteeseen, jossa vedon loppuessa varsikäsi ohittaa polven. Tässä vaiheessa (lapa vielä vedessä) käännetään kahvaa siten, että kahvapeukalo osoittaa eteenpäin. Käyttäen kanootin laitaa tukena (moderni laiskan melojan tekniikka), kontrollikäsi vetää melankahvaa kanoottiin päin, jolloin vedessä oleva lapa työntää vettä kanootin laidasta pois päin. Nosta lapa vedestä ja vie se takaisin eteen aloittaaksesi uuden vedon.

Perinteisessä tyylissä ei hyödynnetä kanootin laitaa vipupisteenä, vaan lavan pois työntämisen aiheuttamat voimat kohdistuvat melojan käsivarsiin. Järki kuitenkin sanoo että vaikka kanootin laita hieman kolhiintuu ja kuluu on sen uusiminen kuitenkin huomattavasti huolettomampaa ja taloudellisempaa kuin kuluneiden nivelten.

Kaariveto

Toimii pitkälti samalla idealla kuin kajakilla melottaessa. Melanveto muodostaa 90° kaaren kanootin keskilinjaan nähden (katso kuvaa). Veto aloitetaan keskeltä mahdollisimman pitkältä kanootin ulkosivulta päättyen kanootin päätyyn (vastakkaiseen suuntaan veto alkaa kanootin päädystä ja loppuu sen keskelle). Molemmat melojat jatkavat vetoja, kunnes kanootti osoittaa haluttuun suuntaan. Harjoitelkaa kääntäen kanoottia täysiä 360° käännöksiä kumpaakin suuntaan. Soolomeloja taas puolestaan tekee 180° kaarivetoja samalla kallistaen kanoottia tehostaakseen sen kääntymistä.

Melominen taaksepäin

1. Kierrä ylävartaloasi niin että vasen hartiasi kääntyy taaksepäin ja oikea eteenpäin (ylävartalon kierre!). Nojaa hieman taaksepäin viedäksesi lavan noin 50 cm taaksesi. Ennen kuin upotat lavan

J-veto

Kaariveto

veteen, varmista että kahvapeukalosi osoittaa vasemmalle, jotta veden vastus kohdistuu lavan etupuolelle.

2. Avaa ylävartalo kierteestä työntäen varsikättä eteenpäin ja vetäen kontrollikättä taaksepäin. Käsivarret voivat olla sopivasti taivutettuna.
3. Suorista mela pystyasentoon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja säilytä asento koko vedon ajan. Kahvapeukalon tulisi osoittaa vasemmalle koko vedon ajan.
4. Vedon loputtua asennon tulisi olla sama kuin eteenpäinmelonnan alkuasento. Käännä kahvapeukaloa taaksepäin, ennen kuin nostat lavan vedestä.

Taaksepäin melominen

Sivuttainmelonta

Pystyäksesi melomaan sivuttaissuunnassa tehokkaasti, sinun tulee hallita kanootin kallistaminen.

Sivuttainmelonta

1. Vie lapa mahdollisimman pitkälle sivulle lapa kölilinjan suuntaisena kahvapeukalo siis osoittaen taaksepäin. Kallista kanoottia sille puolelle, jolle olet lapaa viemässä (saadaksesi upotettua sen mahdollisimman pitkälle) siten, että molemmat kädet ovat reilusti laidan ulkopuolella.
2. Upota lapa veteen siten, että varsi on mahdollisimman pystyssä ja kallista kanoottia päinvastaiselle puolelle (vartalon J-kaari). Kallistus antaa vedolle pienimmän mahdollisen vastuksen ja tukevoittaa vetoa. Vedä kanoottia melan lapaa kohti hyödyntäen sekä lantiotasi että käsivarsiasi.
3. Lopeta veto hieman ennen kuin lapa ottaa kiinni kanoottiin. Ennen seuraavaa vetoa käännä lapa poikittain, kahvapeukalo ulospäin käännettynä ja liu'uta lapa vedon aloituspisteeseen (leikaten vettä) taas mahdollisimman pitkälle ja käännä lapa uutta vetoa varten (kahvapeukalo osoittaen taaksepäin). Huomaa, että lapaa ei nosteta ylös vedestä. Muista lopettaa veto ennen kuin lapa saavuttaa kanootin laidan, muuten voit "kompastua" melaan (mela pääsee kanootin alle), jolloin kanootti kaatuu. Tämän voit välttää päästämällä melasta irti.

Turvallisuus

Melatuennat

Tuennat ovat hyvin tärkeä osa melontaa niin kajakissa kuin kanootissakin. Niitä käyttämällä voidaan välttää monet turhat kaatumiset.

Alatuenta

1. Kallista kanoottia puolelle jolta melot ja käännä mela vaakasuoraan siten, että

kahvapeukalo osoittaa eteenpäin.

2. Kanootin kallistuessa yli sen tasapainopisteen lyö lapa veteen (rystypuoli alaspäin) ja nojaa painosi vasten melan lapaa. Luota melan hetkelliseen tukeen.
3. Tee kaarimainen veto kanootin keulaa kohti nojaten melaan kevyesti ja kiertäen ylävartaloa. Pidä lapa hieman kallellaan taaksepäin. Samanaikaisesti oikaise kanootti siirtämällä painoa polvelta toiselle. Pidä ylävartaloasi matalana kunnes nenäsi on kanootin keskilinjalla.

Oikaisu / ylätuenta

1. Kallista kanoottia puolelle jolta et melo. Kahvapeukalo osoittaen ulospäin, vedä veteen upotettu lapa itseäsi kohti, kunnes se on kunnolla kanootin alla varsi kiinni laidassa.
2. Käännä lapaa niin että kahvapeukalosi osoittaa taaksepäin. Saadaksesi lavan uppoamaan riittävästi liu'uta varsikättäsi ylöspäin ja paina kontrollikädellä mela syvemmälle veteen.
3. Vedä kahvaa/vartta itseäsi kohti hyödyntäen kanootin laitaa vipupisteenä (varsi toimii vipuna). Oikaisu tapahtuu nopeasti ja oikein suoritettuna yhden oikaisun pitäisi riittää. Jos veto on ollut liian heikko, ole kuitenkin valmis uuteen suoritukseen ennen kuin kanootti kaatuu.

Pelastautuminen

Harjoittelun avulla takaisin nousu kanootin kaatumisen jälkeen sujuu jopa helpommin kuin kajakkiin.

Yksin melottaessa

Käännä kanootti oikeinpäin rivakalla nostoliikkeellä. Todennäköisesti se on lähes täynnä

Alatuenta

Oikaisu

Kaatuneen kanootin kääntö oikeinpäin

vettä, joten keinuttele kanoottia niin kauan, kunnes suurin osa vedestä on loiskahdellut ulos. Nousu tapahtuu kanootin keskikohdalta seuraavalla tekniikalla:
Ota kiinni lähemmästä laidasta, voimakkaasti potkien ponnista itsesi laidan yli siten, että saat otteen vastakkaisesta laidasta. Nyt sinun tulisi olla makuulla laitojen päällä, jonka jälkeen siirrä alavartalosi kanoottiin kieräyt-

tämällä jalat laidan yli. Tässä vaiheessa kanootti on vielä hyvin kiikkerä (vesilastissa), joten varovaisin liikkein tyhjennä kanootti lopusta vedestä pumpulla tai äyskärillä.

Kaksin melottaessa

Melojat sijoittuvat kanootin vastakkaisille puolille. Toinen tukee omalta puoleltaan kun toinen kapuaa takaisin kanoottiin. Kanootissa jo oleva meloja tukee melalla kun jälkimmäinen uimari kapuaa kanoottiin.

Takaisin nousu yksin

Takaisin nousu kaksin

Retkeily

Retkeileminen kanootilla ei juurikaan poikkea retkeilystä kajakilla, joten samoja ohjeita ja neuvoja (sivu 24) voi soveltuvin osin hyödyntää. Suurimpina eroina on lastauskapasiteetti: kanootilla liikuttaessa ei tavaroiden suhteen tarvitse olla kovin tarkka, mukaan mahtuu helposti ”ylellisyystarvikkeitakin”.

Reittisuunnittelussa on lisäksi syytä huomioida, että kanootilla melominen on raskaampaa kuin kajakilla, joten suunniteltujen päivämatkojen tulisi olla inhimillisen pituisia. On paljon hauskempaa saapua leiripaikalle ihmisten aikoihin kuin yömyöhällä rättiväsyneenä. Jos energiaa riittää voi leiriltä käsin sitten vielä meloskella ja tutkia lähivesiä. Avokanootin heikohkoista aallokko-ominaisuuksista johtuen ei niillä tulisi tehdä pitkiä ylityksiä. Lasten kanssa melottaessa lapsen paras paikka on inkkarin pohjalla, **lasta tai hänen turvaistuintaan ei saa koskaan sitoa kiinni esim. kantolänkeen!**

Huom! Jokimelonnassa ei saisi koskaan laskea tuntematonta koskea ennen kuin siihen on tutustunut rannalta käsin. Jos hiukankin epäilet kykyäsi selviytyä koskesta, on parempi kantaa tai uittaa kanootti kosken ohi. Virtaavan veden melonta on haastavaa, mutta turvallisuuden vuoksi se vaatii harjoittelua. Teoriaa voi opiskella esim. kirjasta Paddle Your Own Canoe.

Kanootin kuljetus, säilytys ja huolto

Pienistä naarmuista ei kannata huolestua, ne ovat pikemminkin helmiä melojan kruu-

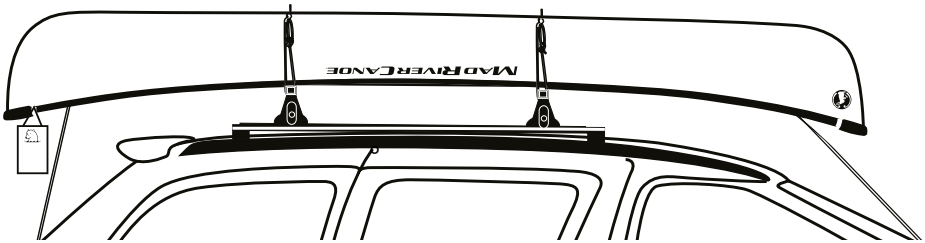

nussa. Jos ne kuitenkin häiritsevät voit aina peittää ne tarkoitukseen sopivalla maalilla. Useimpiin kanootteihin on valmistusmateriaalista riippumatta yleensä olemassa valmiita korjaussarjoja.
Uuden kanootin puuosat tulisi öljytä neljä kertaa ensimmäisen vuoden aikana, näin ne kyllästyvät ja säilyvät pitempään. Jatkossa riittää kausittainen kevyt hionta ja öljyäminen. Kanoottien säilytykseen pätevät hyvin pitkälti samat ohjeet kuin kajakkienkin (sivu 29).
Kanoottia kuljetetaan ylösalaisin auton kattotelineellä. Telineen ja laitojen väliin on syytä laittaa esim. vaahtomuovia pehmittämään ja lisäämään kitkaa. Kahta kanoottia kuljetettaessa sidotaan ne kyljelleen, pohjat vastakkain (sivu 29).

Yleistä retkeilyvarusteista

Retkeilyn mukavuuteen vaikuttaa oleellisesti myös se, millaisia retkeilyvarusteita sinulla on käytettävissäsi. Lyhyillä, satunnaisilla kesäretkillä pärjää huomattavasti vaatimattomammilla varusteilla kuin myöhäissyksyn huonommilla säillä. Valitessasi varusteita itsellesi mieti tarkkaan, kuinka usein, minkälaisissa olosuhteissa ja minä vuodenaikana aiot käyttää niitä. Kuten niin monessa muussakin asiassa, retkeilyvarusteissakin hinta ja laatu kulkevat usein käsi kädessä.

Teltat

Vedenpitävyys lienee teltan tärkein ominaisuus, sen vuoksi kaikkien saumojen tulee olla teipattuja ja sisäteltan lattian tulee nousta jonkin verran reunoiltaan ylös.
Koko ja paino ovat myös tärkeitä valintakriteerejä, riippuen käyttötarkoituksesta. Meloja tai pyöräilijä arvostaa pientä kokoa ja paino ei välttämättä ole niin määräävässä asemassa, kun taas patikoija arvostaa ensisijaisesti keveyttä. Käyttöympäristö taas määrittelee, millaista telttamallia kannattaa lähteä hankkimaan. **Perusmalleja ovat:**

- tunneliteltta, jonka etuina ovat paremmat sisätilat ja reilunkokoinen etutila eli absidi, jossa voi esim. valmistaa ruokaa huonolla ilmalla. Haittoina taas suurehko tilantarve ja hankaluus pystyttää kovalle alustalle.
- geodeettinen eli kupoliteltta taas on tukevampi ja helpompi pystyttää kovallekin alustalle, esim. kallioiselle saarelle. Lisäksi tilantarve on pienempi. Markkinoilta löytyy myös kahden edellä mainitun teltan yhdistelmiä.

Käytetyt materiaalit vaikuttavat oleellisesti teltan kestävyyteen, esim. alumiinikaaret kestävät huomattavasti lasikuituisia paremmin. Siksi onkin tärkeää tutustua teltan ”teknisiin ominaisuuksiin” ja mm. siihen, kuinka nopeasti teltan saa pystytettyä hankalissakin olosuhteissa.

Makuupussit

Myös makuupussin valintakriteereinä kannattaa käyttää samoja määritelmiä kuin teltan kanssa: miten usein, millaisissa olosuhteissa ja mihin vuodenaikaan.
Käyttökelpoisin pussi lienee ns. kolmen vuodenajan pussi, jolla retkeilee myöhäisestä keväästä syksyn pikkupakkasille.
Materiaaleina pusseissa käytetään nykyään untuvaa tai erilaisia keinokuituja. Lämmittävyyttä ja pienempää pakkauskokoa / -painoa arvostava valitsee untuvapussin. Kuitupussi on käytössä huolettomampi ja nopeammin kuivuva.
Erilaisilla sisäpusseilla saat lisättyä makuupussin lämmittävyyttä ja samalla itse makuupussi pysyy puhtaampana.

Makuualustat

Hyväkään makuupussi ei yksinään riitä pitämään retkeilijää lämpimänä. Makuualusta eristää maasta nousevaa kylmyyttä ja kosteutta. Kesäretkille riittää useimmiten ohuempi solumuovinen perusalusta, syksyn ja talven retkille tarvitaan jo paksumpi sekä tiheämmästä materiaalista valmistettu alusta. Toinen, jo huomattavasti mukavampi vaihtoehto, on ilmatäytteinen makuualusta. Solumuovialustat ovat huolettomampia, ilmatäytteiset taas pehmeämpiä käyttää.

Kirjallisuutta

Kajakit	
Kari Elo	**360° merimelontaa**
Riikka Jaakkola, Mikko Suominen	Kajakki kapsäkissä – melojien matkassa maailman merillä
Esa Paakkinen	Koskenlasku ja melonta
Karin Mentzing	**Långfärdskajak**
Gary & Joanie McGuffin	**Paddle Your Own Kayak**
Derek C. Hutchinson	**The Complete Book of Sea Kayaking** Guide to Expedition Kayaking on Sea and Open Water Guide to Eskimo Rolling
Steven Krauzer	Kayaking: Whitewater and Touring Basics
Nigel Foster	Nigel Foster's Sea Kayaking
Jonathan Hanson	Complete Sea Kayak Touring
Avokanootit	
Eerikki Rundgren	Retkimelonta – melontareitit, -taidot ja varusteet
Gary & Joanie McGuffin	**Paddle Your Own Canoe**
Bill Mason	Path of the Paddle Song of the Paddle
Ray Rowe	Canoeing Handbook
Nigel Foster	Open Canoe Technique
Cliff Jacobson	Expedition Canoeing

Lehtiä

- Meloja
- Sea Kayaker
- Canoe & Kayak

DVD:itä

- This is the Sea
- Sea Kayak Safety

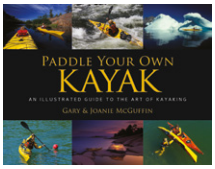

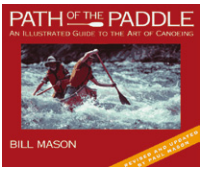

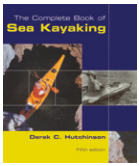

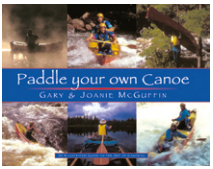

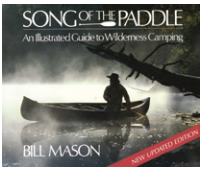

Bear & Water

Bear & Water®

Melontakurssitodistus

Oppilas: _____

Paikka: _____

Aika: ___ . ___ . – ___ . ___ . 20__

Kurssin järjestäjä: _____

Kouluttajat: _____

_____

Lisätietoja: _____

_____

Melonnan perusteet – Kajakki ja avokanootti

Tiivis johdatus melonnan alkeisiin. Aiheina mm. kanootin ja varusteiden valinta, melontatekniikka, turvallisuus, retkeily ym.

Kirja soveltuu aloittelevan melojan itseopiskeluun sekä melontakurssien oheismateriaaliksi.

Bear & Water®

Bear & Water Oy/Ab
Storörintie 2, 01120 Sipoo **Puh.** 010 4236 900
Sähköposti: sale@bearwater.fi **www.bearwater.fi**
ISBN 978-951-98472-5-2